

ประชุมโคลงกวี จารึกวัดพระเชตุพน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบรมราชินีนาถ

พระบรมราชชนก

พระบรมราชชนนี

พระบรมราชโอรส

พระบรมราชธิดา

พระบรมราชปนัดดา

พระบรมราชานุวงศ์

ประชุมโคลงกวี จารึกวัดพระเชตุพน

ประชุมโคลงจารึกวัดพระเชตุพน

ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

๔/
บมรแม่ พ.ศ. ๒๔๖๒

พระบาทสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
บรมราชชนนี พระพันปีหลวง

ประชุมโคลงจารึกวัดพระเชตุพน

ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

ข้าพระพุทธเจ้า ขุนโสภณอักษรกิจ พิมพ์มูลเกล้า ฯ ถวาย

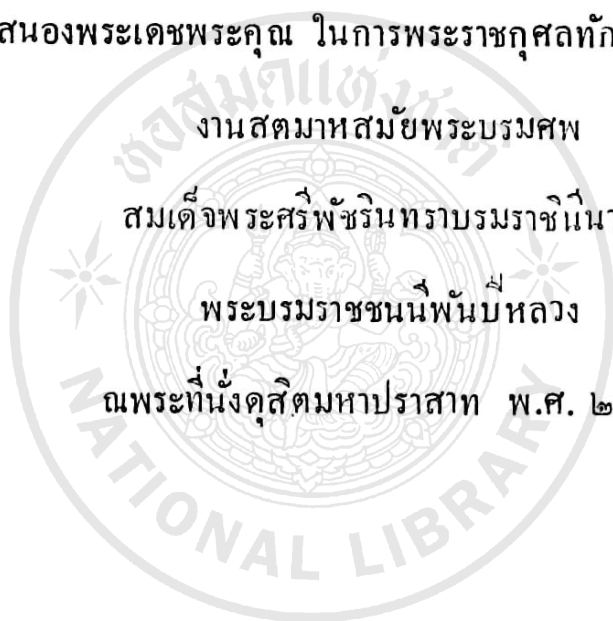
สนองพระเดชพระคุณ ในการพระราชกุศลทักษิณานุปทาน

งานสวดมหาสมัยพระบรมศพ

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

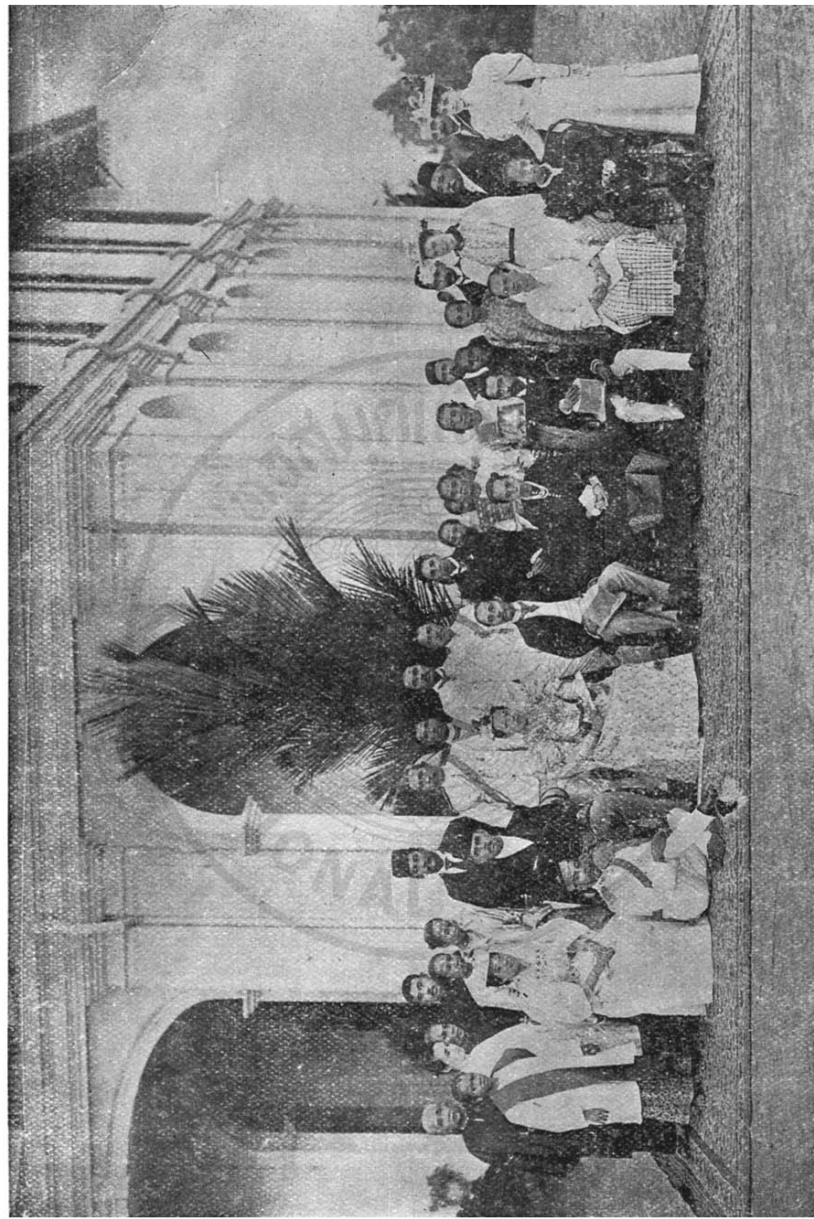
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

ณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พ.ศ. ๒๔๖๒

ประชุมโคลงกวี จารึกวัดพระเชตุพน

- ๑ โคลงภาพ ฤๅษณ์คัตตน
- ๒ โคลงภาพ คนต่างภาษา
- ๓ โคลงภาพ เรื่องรวมเกียรติก
- ๔ โคลงก้าน การปฏิสังขรณ์

พระรูปนายเมือครั้งเสด็จประพาศณเมืองสิงคโปร์, พร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
 ๕
 เมือ พ.ศ. ๒๔๓๘.

บาญชีกวีแต่งโคลงวัดพระเชตุพน
ที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้

- ๑ พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโคลง
ฤๅษีกัณฑ์
 - ๒ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนุชิตชิโนรส (กรมสมเด็จพระปรม
านุชิตชิโนรส) ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา โคลงก้าน
 - ๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นศรีสุเทพ ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
 - ๔ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นไกรสรวิชิต ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
โคลงภาพต่างภาษา โคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์
 - ๕ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนเทษอดิศร (สมเด็จพระพระยาเทศา
ทิศร) ทรงโคลงต่างภาษา
 - ๖ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าทินกร (กรมหลวงภูวนศรณวินทร
ฤทธิ) ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
 - ๗ พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้านวม (กรมหลวงวงศาธิราชสนิท)
ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
 - ๘ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าศิริวงศ์ (กรมหมื่นมณฑยาพิทักษ์)
ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
 - ๙ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าคเนจร (กรมหมื่นอมเรนทรบดินทร์)
ทรงโคลงฤๅษีกัณฑ์
-

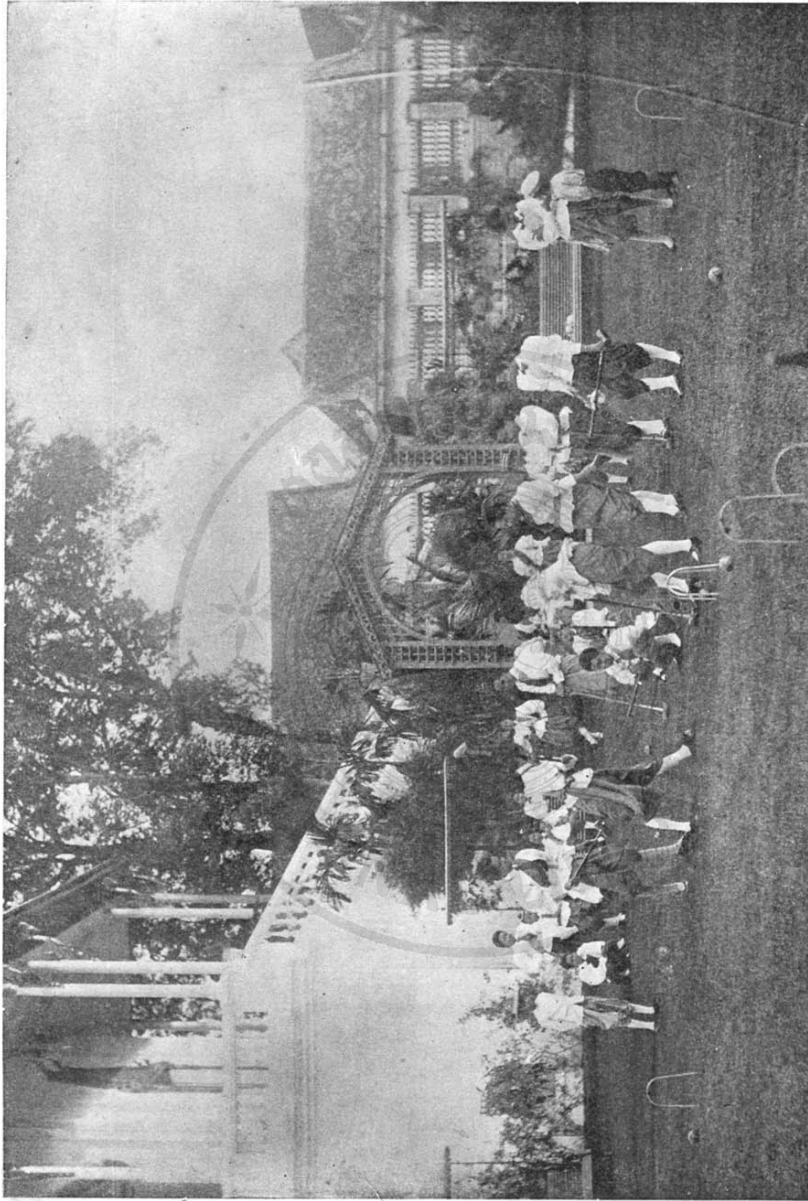
(๒)

- ๓๐ เจ้าพระยาพระคลัง (ทิศ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์)
แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๑ พระยาศรีสุรเทพ (เพ็ง) แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๒ พระยาไชยกราชเศรษฐี (ทองจีน) แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๓ พระยาไชยวิชิต (เผือก) แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๔ พระยาภิเษกรักษ์ แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๕ พระยาราชมนตรีบริรักษ์ (ภู) แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๖ พระยาบำเรอบริรักษ์ แต่งโคลงถวายกัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
- ๓๗ พระยาอภัยภูธร แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๘ พระมหามนตรี (ทรัพย์) แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๓๙ พระเพ็ชรชฎา แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๔๐ พระสมบัตินายก แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๔๑ พระสุพรรณสมันต์ แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๔๒ จมื่นราชนาครา แต่งโคลงถวายกัณฑ์
- ๔๓ หลวงชาตยาภิเษก แต่งโคลงถวายกัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
โคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์
- ๔๔ หลวงสุวรรณอักษร แต่งโคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์
- ๔๕ หลวงลิขิตปรีชา แต่งโคลงถวายกัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
- ๔๖ หลวงศรีสวัสดิ์ แต่งโคลงภาพต่างภาษา
- ๔๗ จำปีรัตนกุล แต่งโคลงถวายกัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา

(๓)

- ๒๘ ชุนมหาสิทธิโวหาร แต่งโคลงภาพต่างภาษา
๒๙ ชุนชนสิทธิ แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
๓๐ นายปรีการาช แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์
๓๑ นายนุช มหาเล็ก ปลัดทั่วไฉไลโลก แต่งโคลงภาพต่างภาษา
โคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์
-

- ๓๒ สมเด็จพระสังฆราช (ก่อน) แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงก้าน
๓๓ พระพุทธโฆษาจารย์ แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์
๓๔ พระเทพกระวี แต่งโคลงภาพต่างภาษา
๓๕ พระอมรโมลี แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงก้าน
๓๖ พระศรีวิสุทธิวงศ์ แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงก้าน
๓๗ พระรัตนมุนี แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงก้าน
๓๘ พระจริยวงศ์มุนี แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงก้าน
๓๙ พระมุนีนายก แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
๔๐ พระญาณปริยัติ แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์ โคลงภาพต่างภาษา
โคลงก้าน
๔๑ พระมหาช้าง เปரியัญญ์ แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์
๔๒ พระสมุห์จัน แต่งโคลงฤกษ์กัณฑ์

ทรงเล่นโครเกในสวนศิวาลัย พ.ศ. ๒๔๔๐

โคลงภาพฤๅษีตัดตน

๑	ถวายหัตถ์คั่นขันนํ้า	อภิวันท์
	ไทรรัตนัยจักสำสรพ์	โทษแท้
	จักเริ่มจักรำพรรณ	แผนคัก ตนนา
	นักสิทธิประคิษฐท่าแก้	โรคร้างห่างหาย ฯ
๒	ลูกลศักราชพัน	พนม เคยเฮย
	ร้อยกับเก้าสิบแปด	วอกตง
	นักษัตรอัฐจักรวิ	วารกติก มาศแฮ
	สักรบภัยห้าคำครึ่ง	เมื่อไทย์บรรหาร ฯ
๓	ให้พระประยุรราชผู้	เป็นกรม หมั่นแฮ
	ณรงคหิรภษรคม	ช่างไช้
	สังกสิทียกณสม	หลักรูป
	นักสิทธิแปดสิบให้	เทิดถักคัตตน ฯ
๔	เสร็จเขียนเคลือบภาคพน	ผวกาย
	ทั้งทุกศาลาราย	รอยลั้ม
	อวาศเซตวันถวาย	นามทัว องค์เฮย
	จารึกแผ่นผาพร้อม	โรคแก้หลายกล ฯ

ดัดตนแก้เกียจ

๖	สังกะษิกยกเข้า	รคนใจ
๗	หลังคดงอหงเงื่อ	สติดยไว้
๘	กามันตะทะกเซอ	ข้อยหม่น นังกอ
๙	เหยียบยกดหดกดคโค	แต่แก้เกียจกาย ๓

๖ สังกศติกยูกเขา รคนใจ
 หล่อคณะนึ่งหนงสือ สติดยไว้
 กามันตะกเขอ ขอยหม่ม นกนอ
 เขยบคยคหัดกคโคไ้ แต่แกเกยงกาย ๗

๗ ขวัญจิตคนนั้นนำ นกเอะ ไก่เอะ
๘ ขวัญสิ่งปดืเหงะ หง่อมง่อม
๙ ถั่วกั้ทำม้วยตะ ตงเมื่อย หายฮา
๑๐ แกะเงวชคค้อม เข้าคั้ ไชยกไชยง ๓
พระราชนพนธ์

๑ ขาบันญาณยังผู้
เนาพนัศผาแฝก
โรคลมแล่นกแตก
แ่อนอกเขียวเขวสยว

ผนวชแซก
ทวยหิว
วางหาย กักแซ
แลยหน้าใจยหงาย

พระราชนิพนธ์

พระราชนิพนธ์

ดัดตนแก้ขัดเอว

๕ วัณษเนาพนัศห้วย หยเหว
 นอยนยเพลิงเปล่งเปลว คำเข้า
 อาพาธขยชัคเฆว ไช้ทวศ นังเอย
 เก่งช้อกคทะคากเข้า คอกลู้มึงทิง ฯ

พระราชนิพนธ์

ดัดตนแก้ลมปวดศีรษะ

๖ พระมโนชนักค้าว ทงยุง ยางแซ
 จิตรพรันทวันหวากฝุง มฤคร้าย
 กำเรบโรคขบสง สึงเวช องค์เอย
 นังคคหัตถ์ถวาช่าย นยเกล้ายวิกรม ฯ

พระราชนิพนธ์

ดัดตนแก้เข้้นเท้า

๗ เอนกายกรกคเท้า ภักตร์เหิน หาวแซ
 หายที่ช่นลมเกิน ชัคช้อง
 นามอิชุ์ศวคณั์เรีญ ฉานเกิด ใ่ญ่ๆ
 โลกเรียกษั์คชพั้อง ช้อผู้เรีญฉาน ฯ
 กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

๑๒	ญาสซอให้	นามนคร รามเอย
	อเนศวรอักษร	อระดัง
	พิชชฌมเทกถวัตร	สองไปล์ หลัгна
	แก้ช้ช้อเท้าทั้ง	บ่วยท้องบรรเทา ฯ

กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

คัดค้านแก้ไขในลำดับ

๑๓ พระพุทธอภิชระ ๗๕ นามยทธ
 สิบอักษรตราบสัค สัตถ์
 นังสสมาหคตสปรยทธ เคียวอิก แข่งนา
 เสมหะปะระคันถัน ถังล่างลำสอ ๗

กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ตัดสินแก้ลมในแขน

๑๕	เหี้ยยกหักถกคกนง	ชันเพลลา
	แก้เมื่อยชักแขนเขา	โทษไค้
	ยากระป่นเขา	ยาชอ ใส่เขย
	ผสมสันกลทให้	ชอช้างอยยทยา

กรมหมื่นนันทชาติโนรธ

ตัดตนแก้สับกัน่าม

๑๕ หักถ่วงนิ้วเท้าพิบ ชงมฺชิต เพลาเฮย
 แกสลักไหล่เพอพิคม ฝ่อนน้ย
 วตั้นคตะพะฤทธิ มฤควัก ท่านแซ
 มีแม่โคหัวร้อย หยาดน่านมถวาย ฯ

นายปรีการาช

ตัดตนแก้ลมท้าวสารพางค์

๑๖ เสดขกามนามวิสทธอง ไตรภพ
 องค์แอนแหงนภักตรชบ ชมน้ำ
 กลัยแซนภคชาทบ เน้นึง ชย่นา
 ลมเสียดสารพางค์กล้า ภัยด้วยคตเอง ฯ

พระมนนายก

ตัดตนแก้เข้าชาตาย

๑๗ ฤาษีชีวิวัสาทร สฤยภิกาย กบแซ
 ช่อเทพมณโฑชาย มากชู้
 แกลัมเข้าชาตาย คตเมอช มนเฮย
 เท้าหักชันเข้าคู้ ทำแม่นลมายสิงห์ ฯ

หลวงชาญภูเขศรี

ดัดตนแก้ขัดขาขัดคอ

๑๘ คุกเข่าชันตึกเข้า เข้าขยาย
 มือประทับกับเพลาหมาย มุ่งฟ้า
 ขัดขาขัดคอหาย ห้างเมื่อย ลงแฮ
 โรมสังข์สิทธิ์ศักดิ์กล้า กล่าวนี้นามขนาน ฯ

พระพทโธษาราย

ดัดตนแก้แน่นน้อก

๑๙ โคทมมหาราชน หนวดยาว ยุ่งนา
 นกกระยาทำรังราว กะโม่
 แหงนหน้าท่าเรือหา ยืนคึก หลังเอย
 แก้แน่นน้อกได้ ออกด้วยดีเหลือ ฯ

พระสมุห์

ดัดตนแก้ลมเวียนศีรษะ

๒๐ สมาริขิตกัตถ์ทุกทั้ง เพลาเคียว
 สະสร้างแสงลงลมเวียน คิวเกล้า
 นามอิหะพระผู้เพียร ผนวชเน้น นานแฮ
 ธิธักยรควบเข้า เพิ่มให้นามกรุง ฯ

กรมหมื่นนชิติโนรส

ตัดตนแก้ใจแก้ขา

๒๑ อีสี่สิ่งคั่น้ามฤค ฌานมอก ม้วยแฮ
 สลยเพือนางฟากอกค ท่านนั้น
 พนองค์ครันควางออก ขาใหญ่ ชักเอย
 ย่นย่อบาทบับคั้น เข้าทั้งโคนขา ๗

พระญาณปริยัติ

ตัดตนแก้โรคในอก

๒๒ วรเชฐแปลงเปลี่ยนข้อ ลิขิตสาร
 พระรทเรองโบราณ บอกแจ้ง
 ไสยาศน์เหยียบเคียวคยาน ฤคชัก ไว้แฮ
 แก้โรคไอออกแห้ง เหลือคให้เห็นคุณ ๗

พระเพ็ชรชฎา

ตัดตนแก้ตะคริวมือ, เท้า

๒๓ อิกันเนตรนอิก คิโชน เนตรฤา
 ย่นเย้อย่างยักษ์โชน ออกเต้น
 กางกรกคสองโคน ชานัก เน้นนอ
 แก้ตะคริวรวเส้น แค้แข็งคลดอกแซน ๗

จำอิทรนกุล

ตัดตนแก้ลมตะคริว

๒๔ สวามีตรรกเข้าแล้ว เหลียวภักตร์ ผินแซ
 วลีขลุ่ยเหยียบยันสลัก เพ็ชเคล้น
 กรขว้าจับบาทซึก เฉื่อยงคค แชนแซ
 โรคตะคริวกล่อนเส้น หย่อนไต้หลายเคื่อน ๗

พระญาณปริยัติ

ตัดตนแก้ลมหัวสารพางค์

๒๕ อีสักพันตรเจ้า สำหรับ
 สุรรพ่วนประกอบกับ เวทไธ
 ท้าวแซนพับเพียบทวย หักถั่น องค์เฮย
 แก้วสารพางค์ให้ เลื่อมสนสรพลง ๗

พระองค์เจ้าศรีวงศ์

ตัดตนแก้เสียดอก

๒๖ บินเหนียวซ้อเท่าเจ็ด หักถั่น ยากแซ
 แก่เสียดทรวงเส้นเอ็น ขอดไต้
 นารทเศกไม้ไผ่น ปลิงเกาะ กระจับพอ
 บั้มเยาะวานรให้ เหลือกร้ายรังแก ๗

พระศรีวิสุทธิวงศ์

ตัดตนแก้ลมจันทมาฏ, ลมเข้า, ลมขา, ลมหน้าอก

๒๗ พระนารอทวายเร้า ทรวงวัน ทำนา
 ชักเข้าชาแลจัน ทมาฏร้าย
 ลอยเท้าทำย่นหัน เห็นเขียง เหาะแฮ
 มอหนึ่งคนเข้าซ้าย เสื่อมสันสลด ฯ

สมเด็จพรสังฆราช

ตัดตนแก้เข้าขัด

๒๘ ชฎิลทาศ์เบอง แขนขยับ
 ขนยกราชวาทย์ เข้าซ้าย
 ประนมหัตถ์คักกายกลับ เขอนบิก คนแฮ
 ลมชักข้อเข้าร้าย เร่งร้างห่างสูญ ฯ
 พระยาธัญญาเวงเคช

ตัดตนดำรงกายอายุยืน

๒๙ ทิศภัยโพ้นผนวชข้าง เขาเขิน
 ทิวพนัศายเนิน ทำน้ำ
 ประณิบัติคักองค์เจริญ ชนมชีพ พระนา
 กุมกขารกรค่า พ่างพณยนิ ฯ
 กรมหมื่นไกรสรวิชีวิต

ดัดตนแก้ลมปะกั

๓๐ กาลชฎิลกัมถ้าง ลมค
 ไคลขมัยจับหุ นวกเน้น
 ม่นเคี้ยวมคจักษ เสื่อมสร้าง ไซ้แซ
 ไวคัยบขอกเส้น ประสิทธิแก้ลมปะกั ฯ

เจ้าพระยาพระคลัง

ดัดตนแก้ตะโพกสลักเพ็ช

๓๑ สรวังคคาบศกั ตนตรง
 ถ่างบาททั้งสองทรง แยะแต่
 กำหมักกักรฝัง กตคู้ ชานา
 ตะโพกสลักเพ็ชแม่ เมื่อยลำซาหาย ฯ
 พระอมรโมลี

ดัดตนแก้ลมชักปากเบี้ยว,

ลมล้นตาย, ลมเท้าเหินบ, ลมมือเหินบ

๓๒ ผิวลมเข้าค่อข้ง เหน็บหนัก
 ภายสันพันชิตชัก ปากเบี้ยว
 พระกาลสิทธิแกลงลักษณ์ เลศท่า แก้นอ
 เหน็บวไหล่หน่วงเท้าเอี้ยว ออกไอ้นิจัง ฯ
 หลวงลิขิตปรีชา

ตัดตนแก้เข้าขัด

๓๓ นักสิทธิโสภาคย์พร้อม พรหมจรรย์
 ช่อมหาสุธรรม เลิศแท้
 เท้าเหยียบคยทหัตถ์ยืน ขยำเข้า สองนา
 ขบขัดข้อเข้าแก้ เมื่อยล้าลมถอบ ฯ

พระอมรโมลี

ตัดตนแก้ลมในลำไส้

๓๔ ชีทตะบะเพียง เพลิงผลาญ ภูพญา
 ถวายเกราะองค์อวตาร ท่านนั้น
 นั่งคิกหัดสองผลาน พนมนิ่ง ย่อนา
 เพอชคยสสาวะอื่น ออกได้โดยใจ ฯ

พระอมรโมลี

ตัดตนแก้มือแก้เท้า

๓๕ พระสัทศันสฤทธิดา เถื่อนรทง
 ครองเครื่องนักสิทธิทรง ห่อเกล้า
 ลมคังค่อหัดขงฆ์ หัดช่วย คัดแซ
 นั่งกระหย่งยุคเท้า หัดช้อยเช่นรำ ฯ

พระบาภิเบศร์ยัค

ดัดตนแก้กล่อนแก้บ้ตมาฏ

๓๖ แยกขายนเข้าคัง คนตรง
 แขนแนบหนีบสเของค์ แน่นแพ้น
 คาวินทร์ค่าง ภายคัก น้ฎา
 แก้กลอนบ้ตมาฏแม่น แพทย์แก้ม้วยมน ๗

พระศรีวิสุทธิวงศ์

ดัดตนแก้ลมอัมพฤก

๓๗ ไควินทร์แะกให้ รามแสง อสุรฎา
 ส่ายไก่อ้นทรีแวง ฤทธิเฝ้า
 อัมพฤกพิขัคแสง คักคัย คลายนอ
 คังช่นสองมือเข้า ประทักข้างช่นองค์ ๗

พระศรีวิสุทธิวงศ์

ดัดตนแก้ลมช่นเท้า

๓๘ นาไลยไกรเกริกฟ้า คินขาม
 หมู่แพทย์พงนัยนาม ท่านไหว
 ขาธาธิกะทกตาม คาคุ่ม แลพ่อ
 กคเข้าเห็นขวแข่งให้ ช่นแท้มละสม ๗

พระศรีวิสุทธิวงศ์

๑๓

ดัดตนแก้เื่อ

๓๘ พระวิษณุคเียง บทรลย
นึ่งหย่องสองมือรบ เจิกหน้า
แก้เส้นสคั้งขบ เขวยอก หายนอ
ไครอย่าหมิ่นประมาทถ้า ท่านทำให้ล่อง ฯ

พระศรีวิสุทธิวงศ์

ดัดตนแก้ลมในขา

๔๐ รุปมณยหน้าประหน่งเนอ นามกระไลย โกฎิแซ
บทรลย สาครว
ระบอบระบิลไคร คายค โพนพ้อ
นึ่งหย่องสองหคักคู้ คอกแก้ลมขา ฯ

พระศรีวิสุทธิวงศ์

ดัดตนแก้เวียนศัส

๔๑ แปะชาคู้เข้าเจ้า ช่นเสมอ
บิกล่ใหญ่หายแขนเผยอ ยักไว้
เวียนเคียรวิครใจผลอ พลนเลื่อม ส่างนอ
พระสุธามันต์ไค กักแล้วอย่าดงน ฯ

พระพุทโธมหาราย

๑๔

ตัดตนแก้เส้นกระด้าง

๑๒ พระภรรทวาชเชษฐ์ ชิง
อยู่ป่าอาไศรยพง พุ่มไม้
คุกเข่าหัดไคว่ตรง อระภาค ทนนา
แก้กระด้างเส้นไท่ ทานคิริง ฯ

พระรัตนมุนี

ตัดตนแก้กล่อนในทรวง

๑๓ พระวัชรอณิศน์ เจริญรายน มานอ
มล้างเหล้าสุรหลาย เลียนหล้า
แยกขาแย่ยอกาย ส่องหัด ท้าวแซ
แก้กล่อนร้อนอระกล้า เกล่อนสนเสอมสูญ ฯ

พระรัตนมุนี

ตัดตนแก้ไหล่แก้ตะโพก

๑๔ พระชนกนักษิณ ชนมาร
ไทรเพทไทรพิณญาณ ย่อมแจ้ง
ขอกไหล่ขอกตะโพกย่าน ข้นขก อ้วนอ
คู้เข่าศอกกักแข็ง หัดเค้นโคลทรวง ฯ

พระรัตนมุนี

ตัดตนแก้ทำเย็นใจสวีสวาย

๔๕ นักพรตประพฤตีสว่าง จรรยา
 เชิดช้อกระบิลดา บศแก้
 เท้าซ้ายไขว่เพลาชวา มือหน่วง เข้าเอย
 ลมระยับจับเย็นเท้า อิกทั้งสวีสวาย ฯ

หลวงลิขิตปรีชา

ตัดตนแก้ไหล่แก้ไข

๔๖ สกทนคั่นกลิทธิเด้า เทยวเก็บ ยานา
 ทาไหล่ชาซาเหินบ บ่เปลือง
 ลกนังยังบอกเจ็บ ึงคัก ตนแซ
 ย่นยกเขวของคเยอของ ย่างเท้าทำหนิง ฯ

พระองค์เจ้านวม

ตัดตนแก้กล่อนปัตตมาญ

๔๗ สัชนาไลยลัทธิล็ก ละสง สารแซ
 ย่นย่างหยักเหี้ยมคองค์ ช่อนแล้
 สองหัดทำททรวง ครุสาคร ไปเอย
 บำบัดปัตตมาญแก้ กล่อนแห้งหัดหาย ฯ

หลวงชาญภูเบศร์

ตัดตนแก้คอเคล็ดไหล่ขัด

๔๘ นักพรตภักตร์เพศม้า มีแผน พม่านา
 ช่อช่อควมชี่แซน คู่คู่
 ทำอศกกลเหลยมแย่น แยะเช่า
 คอเคล็ดแคลงไหล่หลู่ โคลกแก้กลอกกัน ฯ

พระองค์เจ้าทินกร

ตัดตนแก้คอแก้ไหล่

๔๙ อีสสังคกาศหน้า เป็นมณย์
 เขางอกแงเคียรคจ ก่งเนอ
 ยืนกัทหัดสของยก กนกก เชนา
 คอไหล่ไชร้งเวอ ไรคร้ายรงถอย ฯ

จมนราชนาคา

ตัดตนแก้ลมอณหวาด

๕๐ โยค้อะหม่มแม่น แหกพราหมณ์ พรตแซ
 มื้อสยเช็กนวลตาม คิวะไท้
 แก้มอณหวาดตาม ลำแล่น เลี้ยวนา
 คุ้เข้าเท้าสองไขว้ หักถ์เคลันไคลคอ ฯ

พระองค์เจ้าศิริวงศ์

ดัดตนแก้เสียดข้าง

๕๑ พระองค์อมรมะแก๊ กายโก่ง
 ลมเสียดเสียดวสทักโครง ปวดขี้
 ช่นเห็นยวเกยวไหลโซลง ลมแย่ง เขาเซย
 มือหนึ่งเห็นยวชาคู้ ขยาคถัระอาทำ ฯ

พระอริยวงศ์มนั

ดัดตนแก้วิงเวียน

๕๒ ฤษัสมะอนันัง ไม่ถนัค
 กระหย่งเท้าเข้าซัค เหลยมถัก
 เขียวองคอกสองหัตถ์ ไหวเหวียง ขยู่เซย
 แหงนภักตรทิเพ่งฟ้า ขอกแก้วิงเวียน ฯ

พระอริยวงศ์มนั

ดัดตนแก้ลมมहाบาทยักษ

๕๓ คาบศบรเมศร์แก๊ ลมหลัก
 เรียมมหาบาทยักษ บึงร้าย
 นัสมาริหัตถ์สองซัค ผุคค่าง ชาแฮ
 ออกแอ่นอกอัยย โยกเขืองอินทรีย์ ฯ

พระอริยวงศ์มนั

ดัดตนแก้แขนขัด

๕๔ รบือนามโคบุตรก้อง กุณฑลสร สฤษดิ์ไชย
 ถอดหทัยทศกรรฐ์ เกี้ยวไว้
 ทำคักพิขเพ็ชฌนน ภัทธรณ์ชอย ฌแซ
 แขนไต่ซึกเท้าให้ หักถ้อยไข่นวคแขน ฯ

พระอิริยวงศ์มนั

ดัดตนแก้ลมบิดขามูลมในเอว

๕๕ รุทพรหมสัฎกตร นั แผลงฤทธิ
 ยกเข้าเหยียบคแขนอิสิค เลือกเท้า
 แผลนแพทยพัคโหนดพิค การยอก ไว้นา
 แก่ขบขามูลมขว้า อกขบเฮอร์หาย ฯ

พระยาศรีสหเทพ

ดัดตนแก้ลมในเท้า

๕๖ ชัคทิกนังแชนเอียว องค์เปร
 ทับค่างขาหนึ่งแชน เหยียกล้ม
 กรขวากคอกเฮ เหยียเหยียบ ข้ายเฮย
 แก่ไขบขาทยกัม ภัทธรพัลวแพลงหงาย ฯ

พระญาณปริยัติ

ตัดตนแก้ลมในคอ

๕๗ พระภาณุณลมเสียดเส้น สอเสียว
 ๕๘ เพื่อนคนยเคินเทียว เทียวง้อ
 แก่คอบคอกเหลียว ลมเหือก หายแฮ
 ๕๙ คุ้เข้าซาก่อมก้อ หักถ์เคลันไคลชา ฯ

พระญาณปริยัติ

ตัดตนแก้ลมขา

๕๘ ขุทธาลกะเจ้า เจ็บขาท
 ๕๙ เพอพิการลมกา ภัยเส้น
 ๖๐ ตัดตนตัดลมขา ขาเมื่อย ม้วยแฮ
 ๖๑ มอหนองนวกอกเนน หนึ่งคางหางน ฯ

พระญาณปริยัติ

ตัดตนแก้ลมลำดิ่งคัลมอันทะ

๕๘ โยคังคคกกล้า สมายติ
 ๕๙ รัชาคีเนาวรัตนชัค ชอนัน
 ๖๐ แก่ลมเสียดเสียวชัค ลำผก หายแฮ
 ๖๑ นังสมาธินวกคคณ ขยเขียวตาขมิง ฯ

ขุนอนสิทธิ

ดัดตนแก้ลมข้อมือ

๖๐ อนิตถิคนันท้านนิ้วหน้า ทาถลึง
 ลมเสียดสองหัตถ์คตง ปวดทิว
 พยเข้านั่งค้ำนึ่ง นึกคัก กังญา
 ภายหลังชดชระกัถนัว นพถ้ำเทพพนม ๗

พระญาณปริยัติ

ดัดตนแก้ลมอก

๖๑ สัพพนันนกลิทธิผู้ สถิตยัสส พันธ์เฮย
 ลมเสียดทรวงอกอึด ไรคเวอ
 ประจงสองพระหัตถ์คัก คั้นเข้า สองนา
 นรชาติใครไค้เชื้อ นวกเท้าอิฐฐาน ๗
 ชนอนลิทธิ

ดัดตนแก้เส้นมหาสนุกระงับ

๖๒ กามินทร่ม้อยกเท้า เหยียดหยัก
 มือหนึ่งท้าวเข้าซัด สมารัก
 เข้าฉานช่วยแรงคัก ทักคำ คินนา
 รงษ์วาคอยากะลุ ไรคร้ายภายใน ๗

พระมหามนตรี

ตัดตนแก้เท้าขัด

๖๓ มิคาชินทร์มัทไต่เค้า เกร่เกร้ง
 ล้มพลากแพลงแคลงเคล็ด ขอกเส้น
 คักแกกอกบกละเม็ค นั้งแบะ ขาทเซย
 เข้าหนึ่งชนมือนั้น นวกแข็งขยาคล้ำ ฯ

พระราชนิพนธ์

ตัดตนแก้เส้นท้าวสารพางค์

๖๔ เวฐูทูปกะโพ้น พงษ์กษัตริย์
 ออกผนวชพนัศลัก หลีกเร้น
 กรทอกระทวยกัก องค์อชน งามเฮย
 แก่ท้าวสารพางค์เส้น รังยไต้ โดยเพียร ฯ

นายปรีการาช

ตัดตนแก้ไหล่ขัดตะโพกขัด

๖๕ พระอักษิปปกะเบอง บรรพธิล นั้นญา
 รัฎกษณ์มนต์พิณ ผละฮะซ้าง
 เคียรหกหัดจรรคิน ยืนหย่ง แบนา
 แก้ไหล่ตะโพกเกลียวข้าง เข้าแข็งชาหาย ฯ

จำจิตรนุกูล

คัดสรรเมล็ดมกล่อน

ចក្ខុវិស័យនៃការងារ

พระยาราชนนทรบริรักษ์

๑ ๒ ๓ ๔
๑ คัดตนกลมม้อลมเท้า

เมื่อยเถามอกคล้าย ๗

พระมุนนายก

ตัดตนแก้สลักไหล่

๖๙ เพ็ชโองการย่อเท้า เข็ของขวา ย่นเขย
 เท้าหนึ่งยกย่นขวา กตเส้น
 หักถหนึ่งเหนียวธัญญา นววิก เส้นแซ
 กรหนึ่งกุมศอกเคล้น ไหล่เท้าถมถอย ๗

พระสมัทธิบาล

ตัดตนแก้ลมริดสีดวง

๗๐ ขุคมนารอทรู กลกัก กายเขย
 ขาไควไพล่สนัก เข้าเข้า
 เทียบกรออ่อนเอาหักถ หนึ่งส่ง ศอกนา
 ลมโรคริดสีดวงเร้า ซอบถ้ำทำหาย ๗
 กรมหม่นศรีสุเทพ

ตัดตนแก้แน่นน้าอก

๗๑ ฤษัสมัทธิมนั ครหมอ นวคณา
 ย่นหยดยักเท้างอ ไควไคว
 สองมือคักคางคอก เขย่งยัก ทัวแซ
 แก้นแน่นน้าอกไค เลียบเส้นลมหาย ๗

พระยาไชยวิชิต

ดัดตนแก้กล่อน

๗๒ วาสุเทพทอชอกอขว้า ลงกับ ชาคันเอย
 นักสิทธิวิสุพรหมทัต ไหล่แล้
 เขี่ยยยันระโปกจับ คั่นเหนียว นาพ้อ
 วาสุเทพวานแก้ กล่อนร้ายเร็วหาย ๗
 พระยาวิโรยวิริักษ์

ดัดตนแก้ลมจุกเสียด

๗๓. นักสิทธิสันโทษกัน แคนคง
 นามพทอชฎิลทรง คำห้วยแห้ว
 ไคว่หัดกรักคอกองค สมาริเพช นังนา
 จุกเสียดสรวางค์แก้ กอปล้วยคักหาย ๗
 พระสพวรรณสมบัติ

ดัดตนแก้ขา

๗๔ สุกธาวาศชาติทุกซ์แจ้ง มรณะ เทียงแฮ
 ผนวชหน้ายไธสุรยัสสะ เสลขไค้
 อาพาธเพอวาตะ ตังเมื่อย ขาเซย
 ยกเข้าคู้บาทไขว้ หักถ่านาวเหนียวขา ๗
 กรมหมื่นไกรสรวิชิต

ตัดตนแก้กล่อน

๗๕ ธาระนัพคณังน้อม ไน้มกาย
 เท้าเหยียบคมือเหยียบลาย แม่เท้า
 ลมกล่อนเหือกห่างหาย เห็นประจักษ์
 อิกแน่นนาถไว้ รวยเส้นกล่อนกษัย ฯ

พระสมย์คัธิบาล

ตัดตนแก้ปวดท้องแก้สับกัม

๗๖ ทรงนามยามทณัน เนาพนา เวศนา
 ชุเชิกสองพาหา หักถ้อย
 นิ่งแขะผาษาทา ช้อนทัก กันแซ
 แก้ข่วนปวดท้องน้อย อิกเส้นสับกัม ฯ

พระองค์เจ้าคเนจร

ตัดตนแก้ลมในอก

๗๗ พระโสเมยาคะโธ อักคก
 อาพาธแน่นในอก อักขัน
 เหยียบคแขนยักเข้าผงก แหรงนภักตร์ อยู่พ่อ
 เหวแอ่นอิกใจกลั่น กัดแล้วลมดอย ฯ

พระองค์เจ้านวม

ดัดตนแก้ท่าเหินบ

คัดค้านแก้บทอาญาแก้ตะกริว

๕๐ ภายหลังเหตุนี้
 ทักส่งตรงศิวนา
 ภายหลังม้วยพิการ
 บินกักเคียรเข่อเท้า
 หนักงาน น้า
 อยู่เกล้า
 บัณฑิตา ทศวิเศษ
 ท่านแก้กลหมอ ฯ
 พระองค์เจ้าทินกร

ดัดตนแก้จุก

๘๑ พระภรตทาศไพ่น พากเพียร นกนอ
 คำหรับปรอทเวียน รอยรู้
 ไวกลมรุกเสียดเขยิบ ข้ายัก องค์เอย
 นังคุกกกเข้าคู้ หักถักค้ำคางหงาย ฯ

พระมหาช้างเปรี้ยว

ดัดตนแก้ไหล่แก้ท้องแก้อก

๘๒ นักสิทธิสมายัสสร้าง สร้างเกลศ
 กาละกรักรัษบอเคช เพรียกพร้อง
 กกผากกท่ายเกษ ฆาตชก คุกแซ
 รบยไวกลมไหลท้อง ชุระก้วยกึงแผน ฯ
 กรมหมนนชิตชิโนรส

ดัดตนแก้ขัดแขน

๘๓ พระโสณสันโทษท้าว ทงควม
 ภูทโฆมคโฆมควทิม กุก้อง
 ลัมไซชัยเคียรชัม ยอกชก แชนนา
 ยกคอกชนเข้าจ้อง จรคชัยเปลี่ยนขวา ฯ

พระองค์เจ้าทินกร

ตัดตนแก้ขัดแข็งขัดขาน

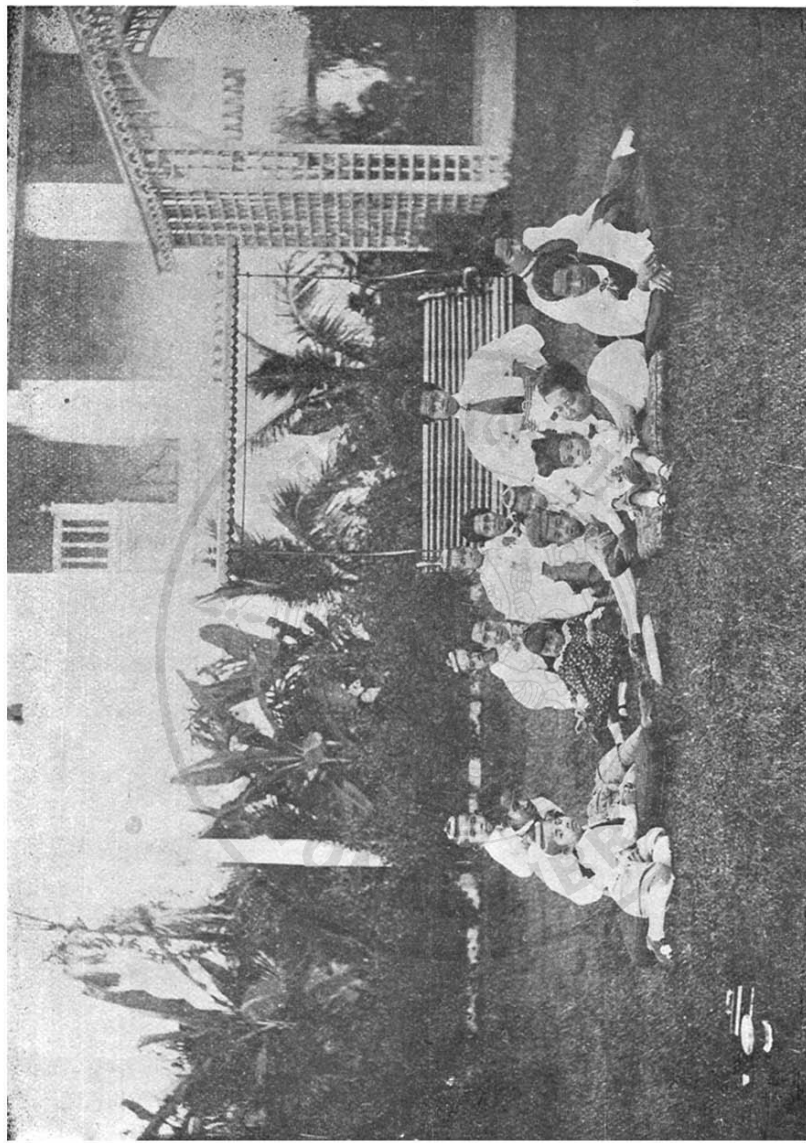
๘๔	ปรีพาชน ^๕ ชอ ^๕	โยชน ^๕ แลเชย
	น้ำพังกัก ^๕ แดนฉน ^๕	เช่นเข้า
	ข่อย ^๕ ยั้ง ^๕ โบริ ^๕ ระกัน	หนั ^๕ งอ ^๕ ฐ ^๕ ครอบนา
	นัง ^๕ คัก ^๕ หัก ^๕ ถ่าง ^๕ เท้า	ชัก ^๕ แข็ง ^๕ ชา ^๕ หยา ^๕ ๗

พระองค์เจ้าทินกร

ตัดตนแก้เส้นสลักทรวง

๘๕	ผู้ ^๕ ผนว ^๕ ชน ^๕ แจ ^๕ งชอ ^๕	หล ^๕ เง ^๕
๑	ข่อย ^๕ เข ^๕ ตร ^๕ เขา ^๕ ชา ^๕ เหล ^๕ ง	ทง ^๕ ส ^๕ ว
	ล ^๕ ท ^๕ ธ ^๕ ิ ^๕ ท ^๕ าน ^๕ เคร ^๕ ง ^๕ เข ^๕ ม ^๕ ิง	เม ^๕ อง ^๕ ท ^๕ าน ^๕ ถ ^๕ ช ^๕ อ
	ม ^๕ อ ^๕ เห ^๕ ว ^๕ ย ^๕ ง ^๕ ผล ^๕ ว ^๕ ท ^๕ าง ^๕ ว	ร ^๕ บ ^๕ ย ^๕ เส้น ^๕ สล ^๕ ก ^๕ ท ^๕ รวง ๗

ออกญาไชย^๕กร^๕ราช^๕เศ^๕ร^๕ษ^๕ฐ^๕

ประทับในท่ามกลางพระราชโอรสพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระ

พระรามาธิบดีที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๔๐

ร่ายแด่ไคลงบานแพนง
กรมหมื่นนุชิตชิโนรสทรงไว้ในตำราฉบับหลวง

ร่าย ๑๐ จึงอัญเชิญพระไคลง รัชราโชของการสาร บรรหารเหตุ
กายกัก แห่งพนศันนักรมม์ เสื่อมสร้างสรรพอาพาธ ทวยชัยราช
สุริยวงศ์ ทรงนามกรมหมื่นศรี สุเทพปรีชาไวย กรมหมื่นไกรสร
วิจิต ชำนิกิจกลกลอน พระองค์ทึนกรเจนจัก พระองค์นวมชิต
ชาญกระวี สองกระษัตริย์เขารส ปราบภูนามคีรีวงศ์ คนเริงองค์
หนึ่งอาา สามารถเขี้ยวชำนานญ วุฒิโวหารยวดยง หกชัยพงศ์แผ่
ราช อีกหมู่มาตยทั้งผอง ข้าทูลลอองบัวบาท ร่วมวิราชนิพนธ์
มีมากคนแหล่งหลาย รายนามตามยศดา คือเจ้าพระยาพระคลัง
ยังพระยาอีกเจ็ดนาย บรรยายยศสมญาศ หนึ่งอิเษศร์ยก็ ราช
มนตรีบริรักษ์ รอยรั้มลักปรีชา อีกอัยญาเรืองเดช เจ้าบุเรศยวณ
ชานนชื้อไชยวิจิต ทั้งยัฒนิตยามาตย ไชยภูกราชเศรษฐี ศรี
สุเทพนามเสนอ หนึ่งบำเรอบริรักษ์ ถ้วนทรงศักดิ์ออกญา คณนา
พระอีกสี่ ที่ร่วมรณาสาร สมบัติยาลไพฑูรย์ หนึ่งนามมหามนตรี
จินตกระวีสามารถ สพรณสมบัติเขี้ยวเขลง ฉันทพากย์เพลงไคลง
คล่อง สองหลวงว่องโวหาร ชาญภูเบศร์สมญา ลีลิตปรีชาเฉลียว
อรรด เจนแจ้งจักทุกอัน ร่วมรังสรรค์เสาวพจน์ อีกกำหนดส่นาย
หมายนามกรประกาศ หนึ่งนราชนาคา บัญญายศเลื่องๆ หนึ่งคือ
ขุนอินสิทธิ์ หนึ่งจำจิตรนกุล ประยูรเมธามาตย ปรีดการาชหนึ่งนาย

สืบทอดราชย์สืบต่อกัน ถ้วนไว้ระเรอขบ โคลงนักพรตคึกคัก อิก
ฝ่ายสงฆราชา คณธานาบาเรียม เพียรเพิ่มราชนิพนธ์ โดยนิมนต์
สรวค์สาร ขนานนามนัยสืบเชื้อ คือสมเด็จพระสังฆราช ขึ้นปวง
ปวงชนทุกทิศ กรมหมื่นนุชิตชิโนรส ปรางค์กัศกีสมนยา พระพุทธ
โฆษาคณิศร หนึ่งพระอมรโมลี หนึ่งพระศรีวิสุทธิวงศ์ ทรงคุณ
ธรรมาพาร์ อิกพระญาณปริยัติ อิกพระรัตนมุนี ปรีชาญาณยิ่งยง
พระธรรมาภรณ์ พระมุนีนายก ถ้วนปึกฉ่าง องค์หนึ่งพระธรรมา
สมนยาสมุห์จันอ้าย ขาเรียมข้างหนึ่งนาม นิสสัยสามสิบห้า กล้า
แก่วัฒนของทวี ร่วมทำวิหพระโคลง โองการราชพิตร สัมฤทธิ์
ในศศิวาร กาลสุกขบักย์กฤษณ สัตย์มาจะมากหมาย ปลายวอก
คณนั้นเสด็จ จึงสมเด็จญาณบาล อภิบาลพรเสาวพรรณ ให้สถิตเท
โคลงทรง ลงจารึกเศลา ควบคณนังกำกับ สำหรับรูปหล่อหลาย
แล้วให้พนายจิตรกรรม สดุดีวิงสรวค์เสาวเลข ราชเรขูปชฎิล
กัศกีสมนยาของค์ ลงในสมุดคฤหล่อ ส่อทำตราแผนไว้ อิกให้เลข
กามาตย์ จำลองสาครเส็นรง แสดงโคลงทรงสืบทสร้าง เป็นตำหรับ
ฉบบ์อ้าย คู่เหล่าเหล่าเฉลิม ฯ

โคลง ข้าพระช่างวาทชัย

เสนอชื้อขุนรนา

ชำนาญรนาชวา

ฉลุฉกษณนักสิทธิผู้

สมนยา ยศฤา

มาศรู้

ตำแหน่ง หมื่นเฮย ฯ

กัศกีสมนยา

- ๑ ขนชาธาลักษณีน ^{๖๕} นามกร
 คอวิสทวิธกร ^{๖๕} ทศ
 ทานเพียรเบียบกลกลอน ไคลงราช ^{๖๕} นพ
 จารึกอักษรทั้ง เล่มสิ้นเสร็จแสดง ฯ
- ๑ ศรีเบศเชษฐมาศอ้าง ^{๖๕} สิบเอ็ด แรมฤ
 ปางเมืออสมเรศ ^{๖๕} ธิศก
 ประมวญุศลศักราชเสร็จ ^{๖๕} ล่วง แลพ
 พันเศษสองร้อยได้ ^{๖๕} ลอกแล้วสารทรวง ฯ

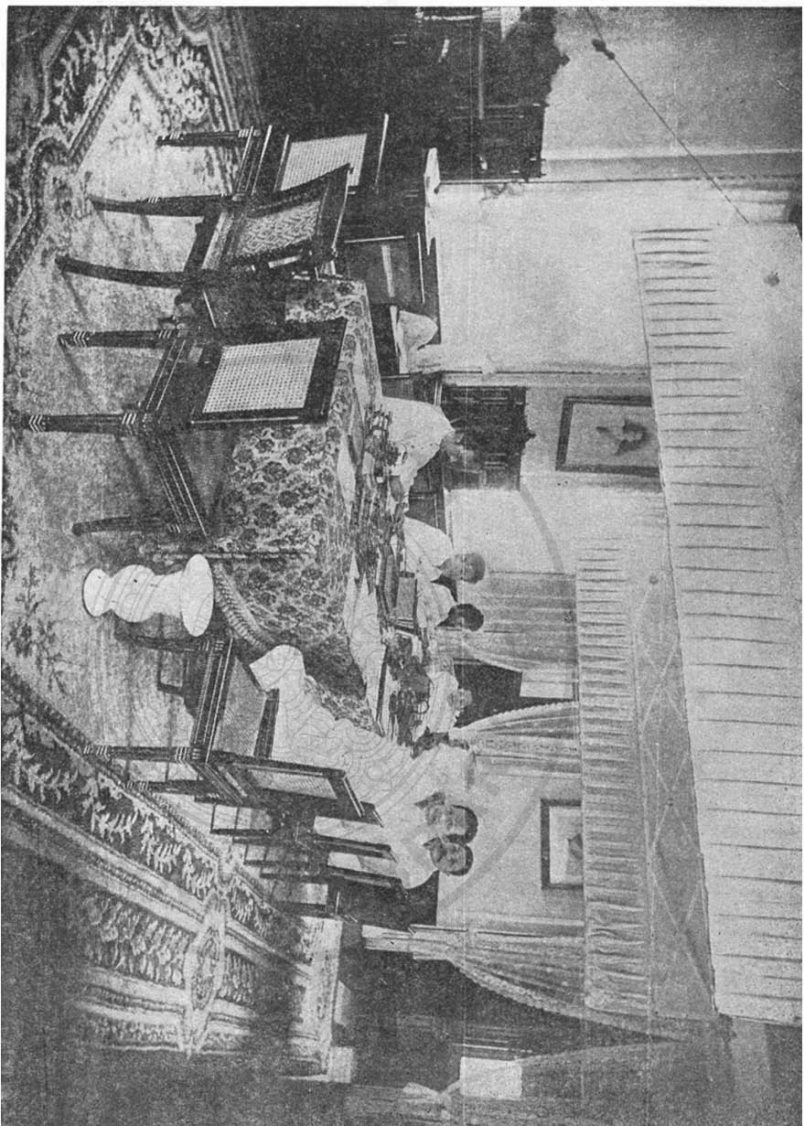
โคลงภาพคนต่างภาษา

ภาพสิงห์

๑ วิไชยไชเยศม์ล้าง เหล้ามาร
สิงห์พาหุเอา รสไถ้
สิงห์พาหุชยาน นามเกาะ ก้อนพ่อ
เพราะเพื่อพระไวไชย ช้องค์ ฯ
๒ รเรชรูปเอภาให้ ปรางู เพศแซ
เสอหมวกภูษาทรง เสอครล้น
พิศราทวาทศ คอกลง พันธุ์พ่อ
พึงเพ่งเล็งทวีสัน ถิ่นเมือง ฯ
กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ภาพไทย

๓ รูปสยามงามนุ่งแมน แมนมา ผางดา
นักเรศสฤษดิ์ทักษ์เรือง ฤทธิตั้ง
มาคยาอโยธยา ยลชนาค นัพ่อ
รบือเทศทั่วทั้งหล้า แห่ลงแสง ฯ
๔ อักทกพิลาศเสอ สวมตน
ปม่น่งพวงพิศรดแมง โออ้อม
วังสรรคสถกีสกนธ์ วัชร โอเอย
แสงทองแห่งหอไท้พร้อม เพรศพอ ฯ
กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ประทับในที่ประชุมสภาสำเร็จราชการแผ่นดินเมื่อทรงสำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพกะเหรี่ยง

- ๕ ไล่เสือเสี้ยนหนามขี้ค ภายหลังกัน
 เมล็ดขี้คกรองสวมสอ สตรีวัย
 แรมไร่ระไวหน ทางจรด
 เกินคักกักอัยคัย ท่านผลู ฯ
- ๖ เยี้ยเหย้าอยู่ทอกรอห้วย หยก
 นามชอกระเหรี่ยงภ เพศัน
 ไปเห็นกะเหรี่ยงง จำภาพ ไว้พอ
 กัยกะเหรี่ยงจำกังซี เช่นกัน ฯ

จำจิตรนกล

ภาพอาฟริกกัน

- ๗ หัวพริกหยิกหยายเผ้า ผมเงาะ
 ปากแสบะยิงฟันขัน คู่เขย
 อยู่เขตประเทศเกาะ อาฟรี กาแฮ
 โฉกชาติฉวนอแม้น หมกเซมา ฯ
- ๘ กางเกงรวมลีเลอย ภายหลังกัน
 ไล่เชื้อสัสชาวเขา ซอยไซ้
 เช็ดหน้าจัตร์คักก ภัยคาก เขวเซบ
 เกรืองแต่งร่างร้ายไว้ เพศพล ฯ

จำจิตรนกล

ภาพคอคช

๕ ฝรั่งอรรยารูปในชาติ ชาญชเล
 ถักถักมันเหล็องน สกมล้าง
 คำนับนบพระเบ ชุกฤศต์
 ว่าโลกท่านตั้งสร้าง เคกเอง ฯ
 ๖ กลกับอังกฤษแม่น เหมือนกัน
 สวมหมวกใส่กางเกง กับเสื้อ
 เนาว์เวียงเนองวิสัน ทาฟาก ใต้แซ
 กอคชชอนเชอ ชาติเขา ฯ
 พระญาณปริยัติ

ภาพอิตาลี

๗ ทุกพรรคทุกภาคกัน เหลือหลาย
 ฝรั่งอิตาลีเลา หล่อไว้
 เข้มแข็งแต่งกายกล อังกฤษ
 ทำเนียบเทียบเชอไซ้ เช่นกัน ฯ
 ๘ ประเทศอยู่เบองทิศ ทักนิณ
 ฝ่ายฝั่งสาครทวน ตกแก้ว
 นามเมืองอิตาลีนิ สามารถ แสงแสง
 พลฝรั่งหาญหัวพร้อม พรั่งพล ฯ

ขุนอนสิทธิ

ภาพฝรั่งเศส

๑๓ ฝรั่งเศสสักหลาดเสื้อ สักดำ ไล่แซ
อินทร์อินทองยล ยายย้อย
กางเกงขาคุดมคำ ของเคลือบ
นาฬิกาข้อมือห้อย ห่อเข้า ฯ
๑๔ ประเทศกิ่งกำเกอย กับอิง กฤษเชย
ฝรันชินครเขา ใหญ่หล้า
ทหารขนิชข้ายวัง รั้งก้าน แคนแซ
จรวโฆไพร่ฟ้าพัน เคิกสยอง ฯ
พระมนีนายก

ภาพบิเบิ้ลอ่าน

๑๕ บิเบิ้ลอ่านซอซ ซาติแสง
ทำเนียบทำนองอิง กฤษไช้
เสื้อหมวกพลิกแพลงแปลง ยักคัก ประภิชฐแซ
อยู่ทวีปแคว้นแคว้นไท่ คำชวา ฯ
๑๖ ชำนาญหน่น้ำรัก เจนจร
ทฤษฎีสาหัสเห็น กระค่าง
ถิอว่าทิวากร สถิตยต์ เทียวพ่อ
แผ่นภพหม่นคว้างขิม ย่นใน ฯ

ขุนอนสิทธิ

ภาพสระกาฉวน

๑๗	แก่งทนกลน ^๕	ชานานาม
	ซอสระกาฉวน ^๕	เซียวกล ^๕
	ถั่วถั่วสลับสาม	เส้า ^๕ จรเซย
	วัดแก่งกึ่งน้ำ ^๕	เพอง ^๕ ก ๗
๑๘	เนาแคนชินคั่ว ^๕	อินเกีย ^๕ ทวีปเส
	สพรวกเพรียงเมือง ^๕	ไพร่พร้อม ^๕
	สมญาสระกา ^๕ เซียบ	กเยทร ^๕ นพอ
	พลชัย ^๕ บาย ^๕ ของ ^๕ ขอม	เบย ^๕ ม ^๕ ชน ๗
		กรมขุนเทศ ^๕ ชอ ^๕ ศิคร

ภาพยี่ปุ่น

๑๙	เพศภาพ ^๕ พวง ^๕ ร ^๕ ก ^๕ ย ^๕ ง	หยค ^๕ ชม
	ร ^๕ ย ^๕ ย ^๕ น ^๕ ป ^๕ น ^๕ ย ^๕ น	อ ^๕ ย ^๕ ง ^๕ ไ ^๕ ว
	ส ^๕ อ ^๕ ง ^๕ แ ^๕ ห ^๕ ย ^๕ ม ^๕ ห ^๕ ย ^๕ ก ^๕ ห ^๕ ย ^๕ ย ^๕ ม ^๕	เ ^๕ ย ^๕ ม ^๕ น
	เ ^๕ ว ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ง ^๕ แ ^๕ ต ^๕ ง ^๕ ส ^๕ ร ^๕ ร ^๕ ส ^๕ อ ^๕ ไ ^๕ ย ^๕	ท ^๕ าง ^๕ ส ^๕ ๗
๒๐	อ ^๕ ย ^๕ เ ^๕ า ^๕ ระ ^๕ ย ^๕ ย ^๕ น ^๕ เว ^๕ ง	ว ^๕ ง ^๕ เ ^๕ า
	เ ^๕ า ^๕ ย ^๕ อ ^๕ ม ^๕ เ ^๕ น ^๕ ช ^๕ าง ^๕ ค ^๕	แ ^๕ บ ^๕ ก ^๕ ำ ^๕ น
	เ ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ค ^๕ ำ ^๕ แ ^๕ ต ^๕ ง ^๕ ท ^๕ า ^๕ ว ^๕ เ ^๕ า	ง ^๕ า ^๕ ม ^๕ ป ^๕ ลา ^๕ ย
	ส ^๕ ย ^๕ ส ^๕ ิง ^๕ ส ^๕ ิน ^๕ ค ^๕ ำ ^๕ ย ^๕ ำ ^๕ น	ย ^๕ ัน ^๕ เ ^๕ อ ^๕ ๗
		กรมขุนเทศ ^๕ ชอ ^๕ ศิคร

ภาพอาหรับ

- ๒๑ อาหรับภาพพวงนี้ แต่งกาย
เสื้อเสวตรโสภณกรอม ค่อเท้า
กางเกงวิลาศลาย แล่เลียน
จับระกักเกี้ยวเกล้า ต่างสี ฯ
- ๒๒ เครื่องคำหมวกเสื้อเปลี่ยน แปลกตัว
ปางชูเช่นดั่งยี่ ข้าวพ้อง
ลุยเพลิงควั่นหัวน โลหิต ถังนา
เค้นคยอกเร้าร้อง รำเชื่น ฯ

กรมหมื่นไกรสรวิชิต

ภาพห่มไตระกั

- ๒๓ พิงพิศพมพภาพทั้ง ตามเฉลียง นัฟอ
เรียกห่มไตระกัเป็น อย่างไว้
เนยนมฤทธิเปริยง โคชชย ไซ้แซ
เสี่ยสุกรฤไกลั เกลียคไกล ฯ
- ๒๔ หนวกเครารกรอชแถม กลรัง กาเขย
รวมไฉไลแหลม เพือกฟ้า
สูงใหญ่ล่ำกำลัง สามารถ นักันอ
ไขยย่อท้อทัก เทยหาญ ฯ

กรมหมื่นไกรสรวิชิต

ภาพแขกปะถ่าน

๒๕ แหกชาติปด้นเชื้อ มฤดา ทิฐิเอย
 แต่งชูใส่อานเทียว เทียวจ้าง
 ครางเคราครีกระหนา หวนหน้า กลัวนา
 กำบ่มที่อ้าง อานโถม ฯ

๒๖ กางเงอระอย่าเสื่อ เสวตรสี ใส่แซ
 ล่านเขตรโหมพัชรพัน โปกเกล้า
 อยู่แคนกินหล่ม โดยที่ มากนา
 นบสาสน์เซนเกล้าคล้าย เทศถิธ ฯ

หลวงชำนาญเบศวร์

ภาพแขกจุเหลย

๒๗ นบเซ็นเซนสัสนพอง ภาษา นพอ
 คือแขกจุเหลยไค ท่วมเนอ
 ขอคณมโปกพัทรา สอาก ขาวแซ
 สออสันนัพะเลาเสอล้ำ เลขลาย ฯ

๒๘ อยู่แกนมัควาขหมั้ว มุลมึ มากนา
 ถนักรุนมโคขาย คำเข้า
 บริโภคภักยสาลิ เมล็ดหลาก ล่อนแซ
 สบสิ่งกัยเข้าเกล้า คลุกเนย ฯ

หลวงชำนาญเบศวร์

ภาพหรรษปตะสปาก

๒๙ รูปหรรษปตะสปาก้าว แคนทวน ตกพ้อ
 คนมากเมืองเขาเคย ข้าวไค้
 กลเกื่อนฤคพรวร ผลเห็บ ตกแซ
 เข่นเขอกลมไล้เยย หยากเผลียง ฯ
 ๓๐ ชาวเกษตรไล่เสื่อเย็บ หนึ่งแกระ
 นอนแนบชคคเคยง แค่มึง
 ลางชนเชือกหนึ่งแพะ พันหื้อ กายเซย
 ส่ายส่ายคลึงฟง เฟื่องเหม็น ฯ

พระญาณปริยัติ

ภาพหรรษ (ตาตา)

๓๑ หรรษเนาค่อแคว้น แหว่งจัน
 ไครบ่เห็นมาเห็น หากแจ้ง
 กางเกงสอศวมคั้น เข้มชัค เข้มมึงแซ
 หนึ่งพยัคฆ์เย็บเสื่อแก่ง กลั่นสรวค ฯ
 ๓๒ เสื่อในนวมผ้าพัล ทรวาภรณ์
 คมขักรักขนิ้นเนียน แนนั่น
 หนึ่งสัควัตถุทอนท่า ฤงทาบ เท้านา
 หมวกโอ้ชลียเม้นแม่น หมวกหนึ่ง ฯ

พระญาณปริยัติ

ภาพมอญ

- ๓๓ นภาพเทลงเขตรแคว้น หงษา วกัแซ
 คอเหล้ารามีญม้ง หมัน
 ไว้วังเพอประชา ชมเล่น
 เผื่อว่าภายหน้าล ภัยหาย ฯ
- ๓๔ น่งผ้าตารางวูเซ่น ชาวอ้ง วะแซ
 พันโพกเกล้าแต่งกาย ใส่เสื้อ
 มอญมักสักไหล่หลัง ลงเลข ยันค่นา
 พลอยทับทิมน้ำเนอ นัยถอ ฯ

ชุมมหาสิทธิไวยหาร

ภาพกระแซ

- ๓๕ กระแซสเมฆคล้า ยลเยียว ม่านญา
 น่งพิตรขาวค้อช ยี่เก้า
 กำซาบซาบยาเทียว ถอมัน
 ลากโล่มฤคเร้นเท้า ใต้เลื่อน
- ๓๖ ซากิกระแซพันชั้นเทียน ห่อนหัก
 ไกรหักเพือนเียนสรวล แซ่ซ
 โนนท่มบ่สัก ขาเช่า พงพ้อ
 ประเทศเขตรนชน ฤกาม ฯ

พระสมบัตินาย

๕๓
ภาพเงี้ยว

๓๗ รูปปั้นเนานอกฟ้า แสนหัว
มักไผ่สินพยายาม ยั่ว
ของขายแค่ว่าก็ เคนต่าง ไปเซย
เซียงใหม่เซียงร้างแปล่ ปลั่งผล ๗
๓๘ แต่งคนใส่เสื้ออย่าง เคียวกับ จินแซ
เย็ดไก่หมเค็มของ ซอยเคียว
มวยม่นรักพิศรัย โปกเกษ
แสตงซอชาคินเงี้ยว คำนคร ๗

ขุนมหาสิทธิโวหาร

ภาพพม่า

๓๙ แขนยพม่าเพศเพียง ถ่ายพิมพ์ ไว้พ่อ
ผสมขมวกเหมื่อนมอญ แก่แก่ล้ง
นุ่งผ้าผ่อนเข้าริม เหวรัก แน่นนา
พุงใหญ่ขาพริ้วแสร้ง สักคำ ๗
๔๐ วไลยใส่หัดซ้าย ขวาค ชนแซ
สองโสทรสอกลานคำ คู่เคอ
คอบายิ่งยศตน โดยเลศ
ยามออกศึกเสื้อคัม ขี้คำ

พระยาบำเรอบริรักษ์

ภาพอินท'

๔๑	วรเทศด่าขรปไว้	วานยล หน่อยนช
	ชาติแซกหนวกเคราคำ	กยแก้ม
	ภาษาประเลห์กล	อินท'
	งามเครื่องแต่งแต้มส้าน	โอ้กาย ฯ
๔๒	ก่างเกงมัทหรีเสื่อ	จิบเขว
	ย่ำตะหนคอกกราย	ร่วงรว
	เจียรบาคอชคัลลว	ครยคิก น่านา
	หมวกยกลยควยว	ยักลาย ฯ

หลวงศรีอศิวเทษ

ภาพมลาย

๔๓	ใส่เสื่อนิกนอยโพก	ผ้าคยิก
	ชาติแซมมลายหลาย	เหล้าเชอ
	เคียนคากย่นเหน่งกฤษ	เหน็บแนบ เอวแซ
	กุมหอกคู้เคอเงอ	ง่าร่า ฯ
๔๔	เข้าสูเหว่าชันนอกแทบ	ถอกใจ
	ชำนมูหลกลำนำ	สอคคัล้อง
	บะหริงแยะไทรไทร	มูหิงก กัก
	เพลงประพฤติพร้องค้อง	อย่างกัน ฯ
	กรมหมื่นไกรสรวิชิต	

ภาพพราหมณ์อินเดีย

๔๕ สฤงกีรูปอินคู้สำนพ้อง พงษ์พราหมณ์
 เทวพรหมตระกูลสรวค์ เสด็จให้
 ทรงเสวตรพัชรางาม มวยขมวด น้อยนอ
 เจริญผากโคมัยไล้ เลิศพรหม ฯ
 ๔๖ ถือกัลลิกินยวชชัณ ส่ายาย เวทแซ
 สยคิวกามชม คำเช่า
 มางษ์ไต้สพหฺมมาย เมื่อมาก สวรวค์เซย
 ไตรพิธรวกเร้ารู้ รอยเรียน ฯ
 นายชุมหมากเล็ก ปลัดวัคโมลีโลก

ภาพพราหมณ์รามเหศวร์

๔๗ รามเหศวร์หัตติชาติเชื้อ รามรัฐ
 สยคิวกามเพียร เพียร
 ทวาทศพิธิยช ฐเวท กัก
 ขาญกขาญแกกั เก่งมนต์ ฯ
 ๔๘ นุ่งเชิงพินเสวตรไว้ มวยผสม
 เฉวยงสศสอศกณทล ก้องแก้ว
 เสอครยไต้เสงยมสม รัยร้าง ชีพ
 เพอเสศการเควระห์ร่ายแผ้ว ผ่อนคลาย ฯ

พระเทพกระวี

ภาพจาม

๕๙ แหกงามเจืออย่างขี้ม ฆ่านเขมร
 ๖๐ ผัวเพื่อนคำคุณหมาย หมักไล่
 สกานถิ่นอยู่ยริเวณ เวียงลเวก
 เสพยัสสวนกเนอไซ้ เชื้อคคช ฯ
 ๖๑ โปกผัวเชื้อหน้าแฝก พรรคขอม
 เสือไล่ลายลออคุม ถัพร้อย
 สวมถุงนุ่งกรอมเชิง เณรสาย
 เขวเห็นขมมีคณ้อยล้ำ กฤษไกร ฯ

ขุนอนลัทธิ

ภาพลาววน

๕๓ เปียบภาพวนพ่ายครั้ง คราวกรง เก้าแซ
 ๖๒ คิอชาติหริภุญไชย ช่ออ้าง
 เขามักสักขาพง คำตจ ร่มานนา
 สองโสทรใส่ต่างเนอ แปกทอง ฯ
 ๖๓ ชมพูโปกเกล้าสุก สกส
 สวมใส่วไลยสอง หกถพอน
 โคลงช่ออปริคิ ตามประเทศ
 บเหนอขหม่มเจ้าอน แอ้วสาว ฯ

พระยาบำเรอบริรักษ์

ภาพห้วยหุบ

๕๓ ห้วยหุบเพคะ^{๕๓}ห่อน ไครเห็น
 สฤษท^{๕๓}ีรป^{๕๓}ราวเณ^{๕๓}เณลย เล้าไว้
 ประเทศ^{๕๓}ทอ^{๕๓}อยู่กระ^{๕๓}เด็น แคนจรค^{๕๓} จัน^{๕๓}พ่อ
 แชก^{๕๓}ไช^{๕๓}แอ^{๕๓}ก^{๕๓}ไช^{๕๓}ซัน เสพ^{๕๓}ย^{๕๓}หม^{๕๓} ๖
 ๕๔ กาง^{๕๔}เเง^{๕๔}ว^{๕๔}ร^{๕๔}ค^{๕๔}ค^{๕๔}เพ^{๕๔}ร^{๕๔}ย^{๕๔}ม แพร^{๕๔}ท^{๕๔}ง^{๕๔}อน ไก^{๕๔}เษ^{๕๔}
 เสี^{๕๔}ไส^{๕๔}ล^{๕๔}เ^{๕๔}ก^{๕๔}ก^{๕๔} ผาก^{๕๔}ำ
 ร^{๕๔}อง^{๕๔}เ^{๕๔}ิง^{๕๔}ชา^{๕๔}ค^{๕๔}เ^{๕๔}ิง^{๕๔}ง^{๕๔}อน เ^{๕๔}ิง^{๕๔}ไส^{๕๔} ส^{๕๔}ว^{๕๔}ม^{๕๔}แฮ
 ส^{๕๔}ัก^{๕๔}หล^{๕๔}า^{๕๔}ค^{๕๔}ห^{๕๔}ม^{๕๔}ว^{๕๔}ก^{๕๔}น^{๕๔}้ำ^{๕๔}ม^{๕๔}้า ไหม^{๕๔}ค^{๕๔}ว^{๕๔}

ขุนอนสิทธิ

ภาพเกาหล

๕๕ เหม^{๕๕}อน^{๕๕}ญ^{๕๕}ว^{๕๕}น^{๕๕}ภ^{๕๕}า^{๕๕}พ^{๕๕}น^{๕๕}ไ^{๕๕}ช^{๕๕} ญ^{๕๕}ว^{๕๕}น^{๕๕}ย^{๕๕}ล เ^{๕๕}น^{๕๕}แซ^{๕๕}
 ๕๖ ชา^{๕๖}ค^{๕๖}เ^{๕๖}ก^{๕๖}เก^{๕๖}า^{๕๖}หล^{๕๖}ฟ^{๕๖} พ^{๕๖}าง^{๕๖}บ^{๕๖}น
 ผ^{๕๖}ม^{๕๖}ม^{๕๖}ว^{๕๖}ย^{๕๖}ม^{๕๖}น^{๕๖}ม^{๕๖}ว^{๕๖}ย^{๕๖}ด^{๕๖}ก^{๕๖}ล ก^{๕๖}อ^{๕๖}ค^{๕๖}เก^{๕๖}ษ^{๕๖} ก^{๕๖}ัน^{๕๖}แซ^{๕๖}
 ๕๗ หน^{๕๗}้ำ^{๕๗}ห^{๕๗}น^{๕๗}ว^{๕๗}ค^{๕๗}เ^{๕๗}ว^{๕๗}า^{๕๗}ผ^{๕๗}น^{๕๗}เพ^{๕๗}อย^{๕๗} เพ^{๕๗}อย^{๕๗}ค^{๕๗}าง ๖
 ๕๘ เนา^{๕๘}เษ^{๕๘}ท^{๕๘}ร^{๕๘}ป^{๕๘}ระ^{๕๘}เท^{๕๘}ศ^{๕๘}ไ^{๕๘}ก^{๕๘}ล^{๕๘} เท^{๕๘}ย^{๕๘}น^{๕๘}จ^{๕๘}ัน
 ๕๙ แ^{๕๙}ต^{๕๙}ง^{๕๙}ร^{๕๙}ำ^{๕๙}ร^{๕๙}าง^{๕๙}ช^{๕๙}าง^{๕๙}ส^{๕๙}ว^{๕๙}ม ไส^{๕๙}เ^{๕๙}ล^{๕๙}ือ
 ๖๐ ก^{๖๐}าง^{๖๐}เ^{๖๐}ง^{๖๐}เ^{๖๐}ย^{๖๐}น^{๖๐}ห^{๖๐}ล^{๖๐}น^{๖๐}แ^{๖๐}ด^{๖๐} ป^{๖๐}ะ^{๖๐}ป^{๖๐}ล^{๖๐}าย
 ๖๑ ห^{๖๑}ม^{๖๑}ว^{๖๑}ก^{๖๑}เ^{๖๑}น^{๖๑}ห^{๖๑}ม^{๖๑}ว^{๖๑}ก^{๖๑}ง^{๖๑}ว^{๖๑}เค^{๖๑}อ^{๖๑} ค^{๖๑}ู่^{๖๑}คว^{๖๑}ร ๖

ขุนอนสิทธิ

ภาพฉนวน

๕๗ ภาพฉนวนเยี่ยงทุกเว ^๕เวียคนาม ^๕นพอ.
^๕เกรือง ^๕แท่ง ^๕บรรยง ^๕ชบวน ^๕แบบ ^๕งว
 ๕๘ ^๕มายา ^๕เหลือ ^๕เหล ^๕ล้น ^๕หลาย ^๕ลย ^๕อง
^๕ชม ^๕แต่ ^๕ผ ^๕ม ^๕ช ^๕ชา ^๕ญ ^๕ช่าง ^๕ไม
^๕เส ^๕พ ^๕ย ^๕ส ^๕ท ^๕ว ^๕ร ^๕เช ^๕ง ^๕เขา ^๕ช ^๕อ ^๕บ ^๕ไ ^๕นา
^๕เม ^๕อ ^๕ง ^๕เร ^๕ย ^๕ค ^๕ร ^๕ม ^๕น้ำ ^๕ใช้ ^๕เช ^๕ย ^๕ว ^๕เร ^๕อ ^๕๒

กรรมชนเคชอภิศร

ภาพฉิน

๕๙ ^๕รูป ^๕ฉ ^๕ิน ^๕ระ ^๕บ ^๕อ ^๕บ ^๕เก ^๕า ^๕พ ^๕ัน ^๕มี ^๕ผ ^๕ม ^๕ม ^๕ว ^๕ย ^๕น ^๕า
^๕แ ^๕ป ^๕ล ^๕ง ^๕ป ^๕่ ^๕ล ^๕ย ^๕น ^๕บ ^๕เ ^๕ย ^๕เจ ^๕อ ^๕ต ^๕า ^๕ม ^๕ค ^๕า ^๕ก ^๕เจ ^๕้า
^๕ใ ^๕ส ^๕เ ^๕อ ^๕ส ^๕ระ ^๕ส ^๕ว ^๕ย ^๕ส ^๕ม ^๕ส ^๕ว ^๕ม ^๕ห ^๕ม ^๕ว ^๕ก
^๕เช ^๕ง ^๕ส ^๕อ ^๕ค ^๕เห ^๕ย ^๕ห ^๕ั ^๕ม ^๕เท ^๕้า ^๕ท ^๕า ^๕ย ^๕ห ^๕น ^๕ง ^๕๒
 ๖๐ ^๕ห ^๕ม ^๕น ^๕เม ^๕อ ^๕ง ^๕ม ^๕า ^๕ก ^๕แ ^๕ช ^๕ส ^๕ท ^๕ว ^๕ก ^๕เ ^๕ิน ^๕ง ^๕ก ^๕ัน ^๕น ^๕า
^๕ส ^๕น ^๕ก ^๕ย ^๕ป ^๕า ^๕น ^๕ก ^๕ง ^๕ท ^๕ง ^๕ค ^๕า ^๕ง ^๕พ ^๕ร ^๕อ ^๕ง
^๕ส ^๕ิน ^๕ค ^๕ำ ^๕ส ^๕ิง ^๕ข ^๕อง ^๕พ ^๕ง ^๕ไ ^๕จ ^๕ัก ^๕ค ^๕ุ ^๕แ ^๕ช
^๕ค ^๕ิน ^๕ค ^๕ำ ^๕เท ^๕ง ^๕ท ^๕อ ^๕ง ^๕น ^๕า ^๕น ^๕ั่น ^๕เ ^๕น ^๕ย ^๕น ^๕๒

กรรมชนเคชอภิศร

ภาพเขมร

๖๑ ขอมจำทำสควกแท้ ธรรมคา
 ถือพุทธรูปเพียรตามโอ วาทไหว
 กัมพูชประเทศลีมา เมืองทิศ บรพพ้อ
 โฉนภพณบ้น้อมไท้ ถิ่นสยาม ฯ
 ๖๒ นุ่งยุบไ้พิศแมน เหมือนถม ยานา
 เสือใส่สร้อยครามล่อ โอ้แท้
 แพรณวนเยื่อไม้ส้ม เคียนรอย พงพ้อ
 ผมกระทุ้มไ้แปล เปลาไร ฯ
 หลวงลิขิตปรีชา

ภาพลัวะ

๖๓ ลัวะแซกขอยหล้า เหล็กเคิน ถังแซ
 ถ้ายรูปเลกพิไลย เซ่นเซอ
 ไ้ฉมม่นมวยเงิน คือก ก เต็กนา
 พรกเพศฉวนอกคล้าย เกลือบคราม ฯ
 ๖๔ ใ้ส้หมากสกล้อ กรอมบัก เซ้าแซ
 พันโพกเกล้าแต่งตาม เพศพ้อง
 อยู่เขตรประเทศทิศ บรพบอก ไ้วันา
 เขาย่อมจรมก้อง กยจัน ฯ
 หลวงลิขิตปรีชา

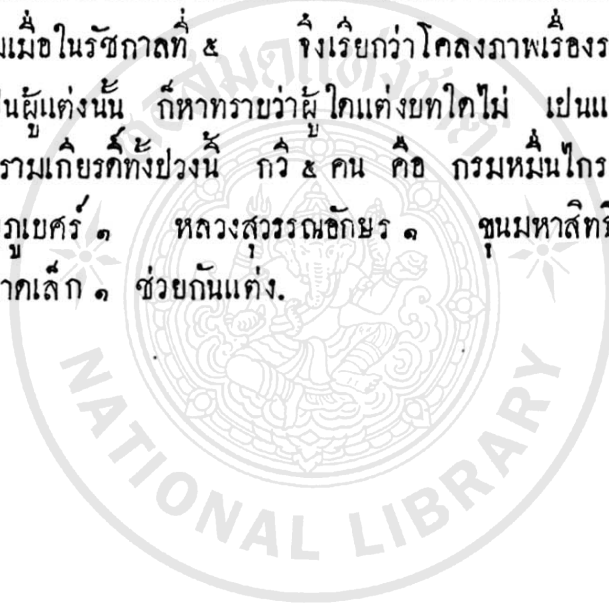
คนต่างชาติต่างภาษา ซึ่งรู้จักอยู่ในสมัยนั้นยังมีอีกหลายชาติ เช่น โปตุเกส อังกฤษ แลอเมริกัน เป็นต้น ที่แต่งโคลงว่าแต่ เฉลว ๓๒ ชาติ คงเป็นเพราะรูปภาพที่ทำประดัยศาลารายหลังละ ๒ รูป ครบ ๑๖ ศาลาบริบูรณ์แล้ว จึงไม่ทำภาพชนชาติอื่นอีก.

ทรงต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันนี้, พร้อมด้วย
 ด้วยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๕ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากประเทศยุโรป พ.ศ. ๒๔๔๕

โคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์ที่พิมพ์ต่อไปนี้ จารึกใต้แผ่นศิลาจำหลัก
ภาพเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งคิดที่พันกษัตริย์พระอุโบสถวัดพระเชตุพน การที่
จำหลักแผ่นศิลา คือเรื่องรามเกียรติ์มาแต่ตรงที่จะเขียนรูปภาพไว้ตาม
ส่วนโคลงที่แต่ง ๆ สำหรับแสดงเรื่องภาพที่จำหลักไว้ โคลงบท ๑
สำหรับภาพแผ่น ๑ กว้างเท่านี้ เรื่องในโคลงจึงไม่สู้ติดต่อกัน เพราะ
ไม่ได้แต่งเป็นโคลงเรื่องรามเกียรติ์เหมือนที่แต่งจารึกในวัดพระศรีรัตน
ศาสดารามเมื่อในรัชกาลที่ ๕ จึงเรียกว่าโคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์
ส่วนกวีที่เป็นผู้แต่งนั้น ก็หาทราบว่าผู้ใดแต่งบทใดไม่ เป็นแต่ทราบว่า
โคลงภาพรามเกียรติ์ทั้งปวงนี้ กวี ๕ คน คือ กรมหมื่นไกรสรวิชิต ๑
หลวงชาญภูเบศร์ ๑ หลวงสุวรรณฉัตร ๑ ชุนมหาสิทธิโวหาร ๑
นายชุมมหาเล็ก ๑ ช่วยกันแต่ง.

กำลังทรงเกี้ยวเข้าที่ทุ่งนาพญาไท

โคลงภาพเรื่องรามเกียรติ์

- ◆◆◆—
- ๑ รังเรขราเมศร์ตั้ง เกอมแสง เรืองฤ
 รอนมฤคมารีศแปลง พ้อไท้
 คอนคานผ่านพนัศแขวง ประสพพระ นชนา
 เสนอเหตุอัศจรรย์ ติตเฝ้าตามองค์ ฯ
- ๒ แสงภาพทศกัณฐ์ม ชรลี ทาเฮย
 วัชชอกนอกกฎ ก้วนแก้ว
 ชนรตเลือนลอยล เลอลาศ มาแซ
 นงนุสสุทเทวศเครัว สวาศิร้างห่างเกษม ฯ
- ๓ ไม่เห็นตัวอักษร รูปภาพนั้นเมื่อทศกรรฐ์พบสหาย
 ๔ วิรูปรามราศไท้ เทพี
 สถิตีย้อยยังกัลล ยากว่าง
 สุครีพราชกระบี่ ทูลบาท พระฤ
 เชิญปราชพาถัมถ้าง ชีพคัวยแสงศร ฯ
- ๕ ปางพระยาพานเรศเจ้า ชัคชิน
 ออกหมู่มาคยาณ ภัคคร์พ้อง
 สุครีพเทาะเขาะบิน คำหยาบ หยามแซ
 ออกจากคฤหาศน์ห้อง เทาะเข้รณรงค์ ฯ

- ๖ จักรกฤษณพิศณุ^๕ ๕๐
 คอขฆ่าพาลิหมาย ๕๐ ครส่าย
 เห็นฤทธิศคเสียดาย ๕๐ มุ่งน้ำว
 จนจิตรจำใจทำว ๕๐ เพราะสัถย์ เสดียนา
 ๗ พาลิตก่อน้อง ๕๐ เลวียนฉวัก
 ศรจักรขกอกหักถัด ๕๐ จัปไว้
 เหลือบเห็นพระจักรวรรดิ ๕๐ เปนสี่ กรแฮ
 คลายโกรธน้องร้องไห้ ๕๐ สิ้นแล้วลาตาย ๕๐
- ๘ จำหลักจักรกฤษณให้ ๕๐ หดมาน
 องคคชมพพาล ๕๐ วิชาเรา
 คมพลสัสสมทชาญ ๕๐ ไชเยศ
 ไปสียหนทางเท้า ๕๐ หนึ่งทั้งถวายแหวน ๕๐
- ๙ แสดงรูปสุครีพเฝ้า ๕๐ ขาของสุ
 สิบแปดมงกุฎวงษ์ ๕๐ ไหญ่น้อย
 ถึงเล็กไพร่หลวงคง ๕๐ มชอ
 ความทมนับร้อย ๕๐ นอบน้อมทูลถวาย ๕๐
- ๑๐ ลำคัยจับทัน ๕๐ สามทหาร
 รัชสังองค์อวตาร ๕๐ ใส่เกล้า
 พาพลออกจากสถาน ๕๐ คันธมาทน์
 หมายมุ่งเมืองมารเข้า ๕๐ เขตรแคว้นแดนพนม ๕๐

๑๑ ไม่มีความขบร ภาพนั้นเมื่อยกหล่นขึ้นจากสระ สามทหาร
นอนหลับ

๑๒ อสุรทัตตอด้วย ของคต
ของคตจีวรากษณ จักมล้าง
ปักหล่นเสื้อมเสียดยศ ขอไทย
ต่างไต่ถามนามอ้าง เรืองตันตนแกล้ง ฯ

๑๓ หลานอินทรีบินยักย่อน ถามหา ทางนา
ยักย่อนทางลงกา เกาะให้
ของคตลยเกษา ถลอลสค หลังแซ
ปักหล่นพื้นสาปไท่ สัฟาสวอยรมย์ ฯ

๑๔ วายบุตรยุคหยอกล้อ นางสววรรค์
เทพยมาลฉนิ ภักตร์ภอ
สิงหวาแก่นดาวตวัน จันทร์จาก โอษฐ์เอย
นางนิมมชมอ้อ แอบขู่ชวนเกษม ฯ

๑๕ ลูกลมสุมศุขด้วย กวงสมร
นางว่าวานวานร ส่งฟ้า
วายุบุตรหักขาวณ สัรวาศ
อัมมชสุกสวาทิกว้า คว้างขันสวอยสววรรค์ ฯ

- ๑๖ พบนกโกลมหันชื้อ ลำพา ทีเฮย
 ฐัแห่งทางลงกา เเกาะแก้ว
 วานถึงโห้สามลา โลมอก งามแซ
 วายบุตรชนชัแล้ว นกนั้นผันผยอง ๗
- ๑๗ เลือสมุทธาโอยฐึง ยืนปัก ทางแซ
 กวักแกว่งตระของบิก แยกจ้อง
 หณมานผากแผลงฤทธิ เรือรบ
 เข้าปากแขวะแหวะท้อง ยักษ์ร่ายวายชนม์ ๗
- ๑๘ สายัณห์ขรรค์ก้าว คายศ
 นามบรมนารท หงอ้มอ้ม
 หณมานมากหมายทค ลอฤทธิ ท่านนา
 วอนว่ามายาย้อม อยู่ยั้งยั้งสถาน ๗
- ๑๙ แผลงตนโตมันตัน เค็มคำ ลาเฮย
 ลอฤทธิพระสิทธิ ทานแก้
 ยันกาลเรือกลมพา ฝนสาก ช้าๆ
 ลิงเขยยกยัรบยัแพ้ สันท้าวหนาวฝน ๗
- ๒๐ ชารกรนักสิทธิแสรัง เปนปลิง
 สถาปสังคอบกตลึง ที่น้ำ
 หณมานทันตนถึง ลงสู่ สระแซ
 ปลิงเกาะกักคางปล้า ปลกทั้งฤาถอน ๗

- ๒๑ วาญบุตรสารภาพแพ้ รัยฉิก
 นารทเมตตาทิทร ปลดให้
 พลังถามที่ทางทิศ อสุเรศ
 ทายศยอกจำไค์ เสร็จแล้วลาจร ฯ
- ๒๒ กองตระเวนอากาศห้อม แหนลง กาเซย
 เห็นบุตรพระพายตรง สู่แคว้น
 เร่งพลรุกรณรงค์ รมจับ กระบี่แซ
 กระบี่กระบี่ขัณฑ์แก่น ไหล่ล่างกลางโพนม ฯ
- ๒๓ หดุมานหาญหักเข้า โจมัย
 อากาศทะไลรัย รัยควัย
 หดุมานตกเคียวกับ แชนซาก ลงแซ
 อากาศทะไลม้วย มอกลงกลางกิน ฯ
- ๒๔ เห็นนางนอนแนบตัว ทศกรรฐ์
 หมายแม่นสีกาพรพรณ เพรศพรัง
 หดุมานจับตรหัน กวักแกว่ง
 พอแว่วสำเนียงจึง รกยังหยุกฉวิธ ฯ
- ๒๕ โยชลดคนแห่หน้า นำคย โคมแซ
 คำรวรแปกกรมครย เพียบพน
 โดยเสด็จจักรพาฬภพ อสุเรศ ท่านนา
 เสโล่ห์โตมรสร์กั้น คากลั้มแลสสถอน ฯ

- ๒๖ พงษ์พรหมบรมนารถเจ้า จอมักษ์
 เสด็จจากอุทยานรัก ร่มเงา
 รับริบทยทรรักษ์ อ้วนท้วนศ ฆานา
 ถึงนิเวศวังเข้า สู่ห้องทวนถวิล ฯ
- ๒๗ ทศเคียรเพียรพุกเกล้า โลมลี คาเซย
 นงลักษณ์ภักควดี ชักไม้
 นั่งท่าเปรียบขอสรี เห็นชอบ อิกนา
 รักนักจกนังไกล เว้าร้อนฤๅหาย ฯ
- ๒๘ พอสยามยามอำมโขง คนหลับ
 ชนผูกพระศอกกับ กงไม้
 หดมานม่มองขยับ คอยอยู่
 พอลอกรองรับไต้ ตักผ้าวางลง ฯ
- ๒๙ วายยุตธอภิวาทไหว ถวายแหวน
 นางวัยมาทรงแสน โคกเครือ
 แจ้งเขตพระกลแดน เค้นข่า ฆานา
 นางโคกลิงชบเกล้า เกลือกกลั่นกรรแสง ฯ
- ๓๐ หดมานวางวังเข้า หักสวน
 พร้าวมหากุมตาลชวน โค่นค้ำ
 รากษย์กษัตราชน กั้นวัง มาแซ
 ก่งกระสุนสายล่อม ไล่เลี้ยวจับถึง ฯ

๓๑ วายูบุตรฤทธิรา ไล่ฆ่ากมณัทพล ยักษ์มารข่มทานทน ตายแตกยับยับร้อย	แรงรณ แหลกหัยย ทรคท้าว หนีแซ คนครนเครงเสียง ฯ
๓๒ พันองค์โอรสเจ้า รื้อรบพากันมา วายูบุตรอาของสา ฆ่าสหัสกุมารม้วย	ลงกา ต่อสู้ มารดแต่ เกียวแซ มอดลันฤาหลอ ฯ
๓๓ โอรสทศกัณฐ์พ้อง ยืนรุดเห็นลูกลม ยักษ์มารชานชกชม จับพระแสงศรน้ำ	พงษ์พรหม ไล่ล่า แตกพ่าย มาแซ มุ่งล้างวางสาย ฯ
๓๔ ศรเป็นนาคราชร้าย วายูบุตรจับพิท พลยักษ์ช่วยกันมัต วายูบุตรทำอนกลง	เร็ววิค ฟาดทั้ง เป็นหมู่ ยักษ์ปลาน้ำถวาย ฯ
๓๕ หดุมานชาญเดชห้าว เข้าหว่างกลางพลยักษ์ หมู่มารข่มทานคัก ผูกฉีกขาแขนขว้าง	หาญหัก ไล่ล้าง คาเศษ เกลื่อนกลงกลางคิน ฯ

- ๓๖ ๑ ลูกกลมเรื่องฤทธิร้าย แร่งรณ
 ๕ ชนกลุ่มกุมการผจญ ภัยพลว
 กตอกกลัวยักษ์กลางพล มารพ่าย หน้า
 บ้างหันพ้นหัวหัว คว้างกว้างกลางแปลง ๗
- ๓๗ ๑ อสุรพลยักษ์ร้าย อุกตลก
 ๕ รุมจับชนวายุบุตร นึกไว้
 ท่างเขาศาตราวุธ พ้นฟาก
 ถึงกลัวยักษ์หารให้ ยักษ์ร้ายวายชนม์ ๗
- ๓๘ ๑ กุมภัดห์เพื่อชมงามเจ้า รุมยก
 ๕ ถึงใต้ลงในครก ไชลก้า
 กำแหงหดมมานชก ชิงสาก ใต้แซ
 ๕ ไล่ชียักษ์ ยักษ์ร้ายตายเคียน ๗
- ๓๙ ๑ มัดลึงกับหลักกลึง กลางแปลง
 ๕ ไล่คชชัยมันแทง คว้างกว้าง
 วายุบุตรหลกโลกแรง เร็วรวก
 ๕ ผลาญยักษ์หักคอช้าง ชีพม้วยหมอลาญ ๗
- ๔๐ ๑ มัดลึงเขาหุนันคลุก ปุกปุย
 ๕ พระบาปักษ์เห็นหยกหยุย เยี่ยมยม
 ๕ จับทอดแกว่งควันคุย เปลวปลาย
 ๕ เพลิงววยจับกุม นุ่นไหม้ไฟโพลง ๗

- ๔๑ ลูกกลมกล่นแล่นล้าว ลวักเลวียน
 จุกทกมขมณเจ้ายว ใหญ่่น้อย
 เรือนคลังนอกในเคียน คลอกคตลง . ตานา
 ตักคำหนักนัวยว หมกไหม้ไฟเผา ฯ
- ๔๒ ทศเคียวเวียนวังวัง เปนโก ลาเฮย
 เรือกหม่มมาทยาโย ธิศพรธม
 รุงกรมิ่งมณโฑ ทังธัก คินา
 ทรงรดยทวรธม ขอกข้างทางฉนวน ฯ
- ๔๓ อินทวิชิตศฤทธวิธอัน กายา
 พาสุวรรณกรรุมมา ากห้อง
 พิเภกกลากทริชฎา เกินควน
 ปวงหมู่สาวสนมช้อง แทรกหน้ามาตาม ฯ
- ๔๔ กุมภกรรฐ์กุมทอกแก้ว โมกขคักติ
 รุงจันทวคัธัก เรศเท้า
 ทกกรมสนมพนัภ งานเคว้อง
 วนวังทงของเข้า ธิวรธันตามมา ฯ
- ๔๕ พระสนมรมอขรอัน เปลวเพลิง
 วังเทลิคเย็กเบ้ง ข้าวพ้อง
 ไปยังที่ชายเชิง เขาสัค นานา
 ท่า่งว่าท่า่งเรือกว้อง ราว้องหากัน ฯ

- ๔๖ ทศเคียบร่ำสรทเคร้า แสนคัลย์
 บังอู่สัคนาบรร พคพน
 มเหษีพระกำนัล นาเนก
 ญาทิมทรงสน ภายลัสมแลสถอน ฯ
- ๔๗ มารมาคัยกลากเกลื่อนเฝ้า ขาทบงส์
 คำวรวักขาองค์ พรังพร้อม
 เกณฑ์กันออกชยวนวง รังราช
 ทำทักขิตาบลัสม รวกรวรายเฉยบน ฯ
- ๔๘ มโหทรเรื่องรอบรู้ ราชกิจ
 บักรุ่งรุกโกสิท ท้อง
 ชานสารอสุริศ ศรภาพ
 ใช้ทำนเชิญไปสร้าง นิเวศใหม่ใหม่ถวาย ฯ
- ๔๙ บัคองค์อมเรศเจ้า สรวงสวรรค์
 พาหมู่เทพเทวัญ แท้ห้อม
 ลงมานิมิตรสรรค์ นคเรศ
 ทุกสิ่งสารพันพร้อม เสร็จแล้วคั่นสถาน ฯ
- ๕๐ ปางราชนิมิตรพ้อง พิปริต
 ครัสเรียกพิภกสถิตย์ ที่ใกล้
 กำเนินสนนิศ ฌราชรบ กันญา
 กำพ่ายฝ่ายขาวไต้ ชนนั้นจักไฉน ฯ

- ๕๑ พิเภกเลขเลิศรู้ ชาทา
 ทลเทียบตามลักขณา เรืองร้าย
 ทศภักตร์เพอเวลา ทัดทไทย
 เคืองชัยพิเภกย้าย นิราศร้างเมืองมาร ๗
- ๕๒ ราชาพิเภกเศร้า แสนคล้าย
 ไร้ที่แปรภักตร์ผัน ฟังพ้อง
 ออกจากนครควร ไกลาศ ไปแซ
 หมายม่งคั่นกาลทอง เดือนไม้ไพรพนม ๗
- ๕๓ นิลขันพรวศ์พวกพ้อง ถึงคง
 เทียวลาภตระเวนวง เขตระคัม
 พยพระยาพิเภกทรง กำสรค อย่นา
 เรือกเหล่าถึงเลวล้อม ไล่เลี้ยวจับตัว ๗
- ๕๔ นิลขันถลันแล่นเข้า จับยักษ์
 เชือกมกีสองมือชัก ดูกเท้า
 เหล่าถึงไล่หลังผลัก รุนแรง มานา
 ถึงทัพลัษพลาเข้า นอยน้อมทูลถวาย ๗
- ๕๕ จักรกฤษณ์ทฤษณ์้อง ทศกรรฐ์
 จริตผิกกมณัฏ์ เผ่าพ้อง
 ลักษณะซอสัตย์สรรพ เสาวภาคย์
 ทรงพระเมตตาพร้อง กล่าวเล่าโลมใจ ๗

- ๕๖ พิเภกภูลภักกิโขง ขทรชัย
 พังพระโองการตรัส ชุ่มเฝ้า
 ทูลถวายสนธิ์ศัตย์ สามภักกิ พระนา
 โทษชื้อสุริทเท้า ทรายม้วยเมือมรณ ๗
- ๕๗ พิพิพัฒน์ตั้ง ทามการ
 เชิญพระแสงสรงธาร สวกซ้อม
 สคริพอ่านสาบาล โดยสาคร
 ท้าวพระยาพานเรศพร้อม พริ้งหน้ามาประชุม ๗
- ๕๘ พิเภกประนตโขง ขทมาลย์
 ขจิตศรสาบาล เสรีแล้ว
 ธิษชอกพิพัฒน์ธาร เจริญ เกินแซ
 กลางหมู่มาคยาแก้ว เกล่อนหน้าเป็นพยาน ๗
- ๕๙ จำหลักักกรฤณเกล้า โลกา กรเอย
 เสกชื้ออกพานรนา เนกน้อม
 ตรัสสั่งสคริพพา พิเภก ไปแซ
 กุเหล่าพานรซ้อม หักเหล่นเป็นเกษม ๗
- ๖๐ สคริพรับสั่งแล้ว กรายกราน
 พาพิเภกถอยคลาน เคลื่อนคล้อย
 มายังน้าพระลาน โดยท้วน
 กุฤทธิลึงใหญ่น้อย ต่างอ้างอวกแสดง ๗

๖๑

๖๑ พิเภกเห็นฤทธิพ้อง
สันเกษเกรงเกษยิน
เพียงเทพบริสัชอิน
สามารถอาของมล้าง

พานรินท
ยิ่งอ้าง
ศวรรเศก สาลญา
ไล่ล้าวกัษกร ฯ

๖๒ นานาพานเรศอ้าง
ข้างบิกันทราทิตย
ข้างเหาะหักเซาศิษ
ข้างแตรกคินเคินน้ำ

อวกฤทธิ
มคคกล้า
ฉกฏคว่าง กั้นแซ
เนองหล้าสากล ฯ

๖๓ จักรกฤษณพิศณไท
สถิตยอ้านคั่นธกาสา
ชมพชิตชินพา
คอบราชคำริหเฝ้า

ทิวา วงษ์เซบ
เมือเข้า
นรนบ ยาทแซ
นับริยคอบฟัง ฯ

๖๔ พิเภกไทรเพทแจ้ง
เห็นเทศสุกระสาราม
ปลอมลึงเทียวฟังความ
ทูลยุบลเหตุให้

เรนยาม
ลอบไคถ์
ในค้าย
ทรวหน้าพลากร ฯ

๖๕ สุครุพทรายเหตุแล้ว
เรือกเหล่าพานรเคิน
ลึงกองนิลเฮกเกิน
ทคนทาล้า

ฤาเมิน ตานา
ทรวหน้า
ลึงหน่ง
เล่ห่เลียวหลักหน่ง ฯ

๖๖ วาญบุตรวางวังก้าว	กันสกัก
โหมจับสักระสารรัก	รวยไว้
ลึงเลวช่วยกันมัต	เป็นหม่
เขาเชือกผูกคอให้	ลากหล้ามพามา ๖
๖๗ ทำรวรวานเรศร้าย	ปักหลัก
คาใส่คอกยักษ์ซัก	เชือกยอ
ลงหวายเมียนพลางซัก	หาเหตุ
ไยจึงมึงมากอ	บอกใส่ใจวัง ๗
๖๘ สักระสารสารภาพพร้อง	รับผิด
แจ้งเหตุตามวังจิตร	ถ้อย
ขอโทษแต่ชีวิต	คงรอก
ต้องลักหน้าคตาคล้อย	คลาศเข้าเมืองมาร ๗
๖๙ ทศเคียวหาเลศไค้	อุบาย หนึ่งเฮย
ทริสเรือกเบญกาย	สั่งใช้
แปลงเป็นสีกาทาย	หลวงพ้อ พระนา
เบญกายรับคำให้	ฉิราชควยจำน ๗
๗๐ เบญกายลลลลล	ทรงรถ
พร้อมพร้อมอิศริยยศ	รอบล้อม
สนมกรมวังประนต	นำเสด็จ
เจ้าแก้ก้านลพร้อม	แหวกหน้ามาตาม ๗

- ๗๑ ถึงสวนโศภนคันทะ
 ไยออกเขาวลัณณล
 เบญกายทอคนค
 แจ้งเทศทศกรฐใช้
 ๗๒ ชนเฝ้าเขาวเรศสวชัย
 ทำโคกพลางชายตา
 จำบพระลัณณล
 สู้ท้าวาริเพยน
 ๗๓ แดงความวามราชไท
 เห็นรูปเบญกายหมาย
 ช้อนเกษใส่ทักฟาย
 ทั้งพระลัณณลพลอยชรัอง
 ๗๔ ขรรคพาณเรศเฝ้า
 ท่างโคกแสนสงสาร
 แท้ครุหณมานชาญ
 ขอศพนันสูตรเข้า
 ๗๕ ปางขจรมารุทรวัย
 กองก่ออศคคณ
 เบญกายสุกแรงทน
 วายบุตรโหมจิกเกล้า
- ชนนี ตามนว่า
 ลาคไค้
 ทรวงเทวศ
 เสรีแล้วทูลลา ฯ
 สีกา
 ม่ายเมียน
 ลิลาค
 รูปแล้วลอยไป ฯ
 สรงสาย สิ้นชัย
 แม่น้อง
 ชลเนตร
 โคกชั้นกรรแสง ฯ
 ขมลาบย์
 อยู่เกล้า
 ฤาเชอ ใจเลย
 ใส่ไว้เชิงตะกอน ฯ
 รวยพล รอยแซ
 ร่มเร้า
 เพลิงเหาะ หนึ่นา
 จับได้มาถวาย ฯ

- ๗๖ สุกุวิพะเคื่องชู้คน ชักชัก
 เวียกเหล่าราชมนมัท ชักไ้
 เขญูกายรียบเปนสัทย์ สารภาพ
 สุกุวิพะเห็นจริงไ้ เสรีแล้วทูลฉลอง ฯ
- ๗๗ จักรกฤษณพิศณเอน โองการ
 ชินอเขญูกายมาร ไทยม้วย
 ยกไทยทศบำนาญ พิเภา พ่อนา
 วานบุตรมารุกท้วย ส่งให้ไปเมือง ฯ
- ๗๘ ท้าวพระยาพานเวศน์อม นยหัตถ์
 คอขราชโองการตรัส สั่งช้อง
 สุกุวิพกนิลพัท วายบุตร
 รียบส่งไปถมท้อง ทำนาทาดน ฯ
- ๗๙ สุกุวิพนิลพัททั้ง หณมาน
 พาพวกพลถึงสถาน ทำนา
 ร่วมคึกแย่งบิรวาร สองพวก
 ผลักรับผลักชนปล้ำ เปลี่ยนครั้งคราวแรง ฯ
- ๘๐ นิลพัทกับชักพัช ชมพู พลเฮย
 ชนคักศิขรภู กนหน้า
 แ่ตนแยกผาฐ สองหัตถ์ มาแซ
 รียบเวียกหณมานถ้ำ รียบทั้งถมถนน ฯ

- ๘๑ วายบทรโยกหัดห้าม เอาที่
 นิลพัทไต่ไต่ ว่าช้า
 หักทุ้มโขดคีรี ทั้งคู่ ลงแฮ
 วายบทรโลกลอบคว่ำ รัยไต่ โดยใจ ฯ
- ๘๒ โยธพานเรศอ้อ แอ้อค
 หอยหักคีรีครัด เกล่อนกลึง
 พานรชกชินชนัก นานะก
 ชนส่งชมพู่ทั้ง ห่มทองสำคร ฯ
- ๘๓ วายบทรคุมเคียบคั่น นิลพัท
 หักโขดคีรีครัด คว่างคว่าง
 เส้นชนกกชนมัท เขาชอก เสมอๆ
 เย้ยเยาะนิลพัทอ้าง ขวกแล้วสลดสง ฯ
- ๘๔ บัณฑิตนิลพัทหัว หาญสมร
 มานะรัยคีรี คว่างคว่าง
 สุกแรงรัยสองกร ขาทแย่ง เขาเฮย
 วายบทรสุคคั่นอ้าง ออกวารณรงค์ ฯ
- ๘๕ สุกวิพรบเร่งเข้า กิดกาง
 ยศหัดสองนายทาง ชุ่คน
 สองนายนั่งลงพลาง ยกฝึก กันนา
 สุกวิพรบพาชน สู้ท้าวทลถวาย ฯ

๘๖ จักรพิโรธแล้ว	ขรรหาร
นิลพัทหณมานพาล	พวกนี้
ทำการข่มเป็นการ	เกิดก่อ กวนนา
สุคริพจงปฤกษาชี้	ชอบใจเย็บไฉน ฯ
๘๗ สุคริพทูลทูลให้	โดยชัยค
ชักขึ้นชอบนิลพัท	อยู่รัง
เกณฑ์ผลพฤกษาจัก	มาส่ง
หณมานมอขพลทั้ง	หมดให้ทำถนน ฯ
๘๘ กระบวยบตรพร้อม	พานร
แสดงเดชหักศักร	เกลื่อนกลิ้ง
เหล้าลึงว้างชนคอน	หามหาย มานา
ถึงท่าวารทั้ง	ทุ่มทิ้งสาคร ฯ
๘๙ นานาพานเรศช้าง	สืบสน
หักหอยโขึกเขาชน	แซ่ช้าง
นับสมทศภูวกล	กาลเพิก พังแะ
ถันถันถึงทุ่มทิ้ง	ทำน้ำรำไร ฯ
๙๐ มัจฉานาเรศไช้	ฝูงปลา
คอยคายศิลาพา	ส่ายหร้าย
ไรไรเรี่ยคงคา	คินค้ำ หายแฮ
วายุบตรเห็นเหตุร้าย	เร่งร้อนใจถวิล ฯ

- ๘๑ หฤมานลงไล่คัน คงคา
 พินาฏพรวณฝูงปลา นักร้อย
 พยภักตร์มิ่งมีฉา เขาวเรศ
 จัณยานางปลาน้อย แขนไขกับทรวง ฯ
- ๘๒ เสรีสองสรีวงศ์แล้ว โลมลา
 วอนว่าวานนางปลา ข้าวพ้อง
 ก็นคาบศีลามา ครุท่งง เค็มแซ
 ครั้นเสรี โลมลาน้อง สู่ท้าวทูลแดลง ฯ
- ๘๓ แดลงความราเมศให้ เตรียมพา นรแซ
 มาตลีนารดมา กรวยเกล้า
 เสกัทรงรดิอินทรา เปนฤกษ์
 ยกพยหยาดราเข้า เขตแคว้นแดนमार ฯ
- ๘๔ ทวิหนึ่งสื่อไม่มี ทวิภาพเมื่อยกพล
 ๘๕ ปโคณจรรพเณขาร สามภักดิ์
 นำเสกัพระหริภักย์ ผ่านเผ้า
 พาหลงลวงแดนยักษ ภาณราช
 พระพิโรธเร่งเร้า สั่งให้สังหาร ฯ
- ๘๖ อสุราภาณราชร้าย นฤมิตร
 พรวณพชผลไม้พิศม์ พ้อไว้
 แปลงตนเคียบโตคิก คอยฆ่า พระแซ
 แทรกช่อนซอนคนใต้ คำเขื่องยังกาย ฯ

- ๘๗ วาญบุทรฤทธิรู้ กลยักษ์
 บ้าแบกพสุธาลัก พลิกพลัว
 จิกเกษรเกษชก ตรีคัก เคี้ยวแฮ
 เหาบาทคืบหัวหัว เหาะแล้วพามา ฯ
- ๘๘ ชูเคี้ยวภาณราชน้อม นำถวาย
 พร้อมหมพานวนาย แน่นน้อม
 ส้มเคี้ยวพระนารายณ์ เลอโลกย์
 ยกชอบหจมานย้อม ยศเขื่อนสรวเสริญ ฯ
- ๘๙ แสทงองค์ราเมศเรือง เรืองยศ
 ชอกอาศน์เขามรกฎ ทักใกล้
 บัญชาสั่งองคต ไปสือ สิวแฮ
 โทยเยี่ยงสงครามไค้ เหยียบขันชานเมือง ฯ
- ๙๐ ชกหางเทียมแท่นท้าว ทศกรรฐ์
 ชวกอ่านสารสารพัน กล่าวกล้า
 พระขามารพิโรธัญ ชาสั่ง พลเฮย
 ยักษ์ สมนครวิว่า วัชรอันจับตัว ฯ
- ๙๑ อสุรทงส์เข้า โจมจับ
 องคตคนเคี้ยววัช รบด้วย
 ฟากสือสุรกับ ปราสาท
 ยักษ์ สมนครม้วย มอกกถึงกลางคืน ฯ

- ๑๐๒ องคตยคัยังเซอ ชายทหาร
 เป็นทกถอิราชสาร ล้อใช้
 นายประคยเบ็คยาน ทวาเรศ รัชนา
 ถึงถบทวารวังให้ หักล้มพังลง ฯ
- ๑๐๓ นนยวิกววยเวกเนอ นักดา
 รัชสังฆอมลงกา ใส่เกล้า
 ชีชัยอัครา เรือรบ มาฤ
 ชำแรกขาทาลเข้า สู้ทองโรงคัล ฯ
- ๑๐๔ ไมยราพออกอาศน์เขื่อน ไอยรูถาม
 นนยวิกทูลสงคราม ตึกค้ำ
 ลงกាប់มีความ คชสัก หยากเลบ
 พระยายักษ์ไซเซญท้าว ช่วยรื้อนรณรงค์ ฯ
- ๑๐๕ ไมยราพทรายเหตแล้ว ไปลา แม่นา
 พระแม่เห็นอัยรา ตรัสห้าม
 ไมยราพประทุษฐทา รุณโทษ
 แกว่งรดประชกฤควัม เยาะเย้ยชนนี้ ฯ
- ๑๐๖ ไมยราพแปรภาพเพียง กายศ
 ร่ายเวทหุงโอสถ ใส่กล้อง
 เพลลาชัยภูคต คอยฤกษ์
 มาทพลับพลาหยั่ง ย่างเข้าเฝ้า ฯ

๑๐๗ วาญบุตรของอาช้าง	อาสา
ข้าโอรสข้อมพลับพลา	บีกไว้
ต้องพิศมวิทยา	ไมยราพ
ยักย่องเข้าปากได้	ห่อนรู้ สักสกันซ์ ฯ
๑๐๘ วิภาพไมยราพเข้า	ถึงองค์
บ่าแบกพระหริวงษ์	รีบเท้า
ชำแรกแผ่นดินลง	ยังภพ ตนนา
กรงใส่ไว้ยักษ์เฝ้า	ห่อนให้ใครปลอม ฯ
๑๐๙ ไม่มีตัวอักษร	ภาพนั้นหฤมานรบกับมัจฉา
๑๑๐ ไม่มีตัวอักษร	ภาพนั้นนางพิราภวนคักน้ำ
๑๑๑ ไม่มีตัวอักษร	ภาพนั้นหฤมานรบกับไมยราพ
๑๑๒ ไม่มีตัวอักษร	ภาพนั้นหฤมานแยกพระราม
	เท้าคืบหัวไมยราพไปคืบ
๑๑๓ ทศเคียวเคืองเคียดเค้น	แสนคล้าย
ออกอาศน์มาตยาคล	คิงเฝ้า
บัญชาสั่งกุมภกรรฐ์	นุชนารถ ท่านนา
คุมพยุหโยธาเท้า	ค่อด้วยคัมภีร ฯ
๑๑๔ เสนามารมาตย์รู้	วังการ
เตรียมครวโถมาร	หมู่เกล้า
ม้ารถคชสารชาญ	ไซเยศ
เทียมรถเทียบเกยแก้ว	กรายเกล้าทูลแถลง ฯ

- ๑๑๕ กุมภกรรฐ์อสุเรศเรอง เกโซ
 ทรงรดเทียมมสังโต เทียบเต้น
 ไค้ฤกษ์โลกพลโย ธาัยักษ์ มาแฮ
 ออกจากลงกาเขม้น มุ่งมล้างไพริน ฯ
- ๑๑๖ โยธากองทัพท้าว กุมภกรรฐ์
 หลายพวกหลายพันนัค นัยลัน
 ผงคลีตลยควัน มัวมีก
 บ่ทะทัพชัยกันต้าน ค่อท้วยพานร ฯ
- ๑๑๗ องค์ควางวังเจ้า โหมหัก
 วยวิฑ์พ่นายักษ์ ควังคว้าง
 หวกชัยบายวาชัก ขาฉิก
 ฟากฟักคักหัวข้าง เกลอนกลึงกลางคิน ฯ
- ๑๑๘ วายุบุตรโชนชัย้อง โจมผญ
 ล้างเหล้าอสุรพล เผ่าร้าย
 ตายกลาคคาคคินคค คาคค
 แดกย้อย่นจนท่าย รดท้าวกุมภกรรฐ์ ฯ
- ๑๑๙ จักรวิราชเรอง ฤทธิรงค์
 ัยพระแสงศรทรง หนองน้ำว
 พระเนตรมุ่งหมายองค์ อสุเรศ
 ทรบักจากสายท้าว ไล่ล้างไพริน ฯ

- ๑๒๐ ศรศักดิ์ขัณฑ์ออกท้าว กุมภกรรฐ์
 เจ็บปวดศศร่ำพรรณ เวียกน่อง
 พิเภกตกใจถลัน กรกอด พนา
 ท่างโคกกำสรครึ่ง สั้งเคร้าสงสาร ฯ
- ๑๒๑ อินทรชิตฤทธิรอน ศรสาคร มาฤา
 กลายกลับเป็นนาคยาศ พานพิน
 ไล่รักเหล่าถึงกาย คาอยู่
 ทั้งพระลักษณฤาพน สลบสนสมประที ฯ
- ๑๒๒ แดงปางหิรัญญ์ วัชรวิ
 เห็นพระนาคมค รั้าให้
 พิเภกท้าวทลหัท เหตุราช
 บัศพระแสงศรไซ ครุฑรเวรมา ฯ
- ๑๒๓ สยวรรณเรืองฤทธิร วัชริน
 โจมัยจินาคินทร คายคั้น
 ผ่องนาคซ่อนแทรกคิน กลัวเดช ครุฑนา
 ปวงเหล่าพานรนั้น รชไค้ทุกตน ฯ
- ๑๒๔ พระยาครุฑยกแย่งยอ นาค
 ปากจิกสองยกต ครันครัน
 นาคาฤทธิรวี วายวอติ
 พระลักษณสลบกลับพน สติทั้งองค์ตรง ฯ

- ๑๒๕ นักรวมเวียงเขช้าว คินแสทง
กรก่งทรงศรแสง ฤทธิก้อง
ต้องยักยัดเกลื่อนกลางแปลง ตายกลาภ
เฉวียนฉวักกระบัตต้อง บุตรท้าวทศกรรฐ์ ฯ
- ๑๒๖ ไอรุทศกัณฑ์ต้อง ศรทรง
ปักอกกระหลอของค์ แน่นแน่น
ร่ายเวทเข้าแสงลง ฤทธิลุต เลยนา
สุกจิตรคิกแก้แค้น ลาศเข้าเมืองมาร ฯ
- ๑๒๗ ชินเผ่าชนนิกไท้ ทลวอน
เสวยกษิรสินธุ์ศร หลกแล้ว
ทลลาบาทบิทร มาศเรศ
เตรียมหม่มมารทวยแก้ตัว ออกกรำณรงค์ ฯ
- ๑๒๘ ไม่มีตัวอักษร ภาพนัอินทรชิตตั้งพิชิต ศักรพิ
หณมาน องคค ทำลายพิชิต
- ๑๒๙ จักรวิราชไท้ ธรณิ
เห็นวิรุณมูหนึ แอข้ออม
วางศรฤทธิพิริย วรรณภาพ
เป็นซ้ายเพื่อขวางล้อม คั่นไว้กลางพล ฯ

- ๑๓๐ ไม่มีตัวอักษร ภาพนั้นเมื่อวิญญูมูขมาถิหอ
อยู่ในข่ายเพ็ชร หณมานจับได้
- ๑๓๑ ไม่มีตัวอักษร ภาพนั้นเมื่อวิญญูมูขต้องไล่คา
เขมบน สครพเปนตระลาการ
- ๑๓๒ ไม่มีตัวอักษร ภาพนั้นถึงเลวสักหน้าวิญญูมูข
แล้วปล่อยไป
- ๑๓๓ อินทรีทอสุเรศเรือง ไซยชาญ
ทรงรถเทียมสี่หทัยาน ธิบเว้า
มาถึงขอยจักรวาท โศภค่วน
สังข์ยักษ์โยธาเข้า ไส่ล้างวานร ๗
- ๑๓๔ อินทรีทวางวังเข้า โหมหัก
พระลักษณณ์บริษัณณ์ คล่องแคล้า
คักขบทรทศกัณฐ์ ชวนชก ไปแซ
สิ้นฤทธิสุกคิกเข้า เมณลลย์องค์ ๗
- ๑๓๕ นัองพระราเมศเรือง เรืองยศ
บงเนตรเห็นองคต อารอ้าง
คอบริษัศิรฤททศ ภัทรวอยู่ นั้นแซ
ทรงเสียงศรมล้าง ไส่ล้างอสุรินทร ๗

- ๑๓๖ ครุไชยไปตักเกล้า อินทวิชิต
 ขาคกระเด็นทลิก ลูกไม้
 ของคตเลื่องภฤทธิ เร่วรบ
 คอขยับเคี้ยวมารไค่ ก่วนเข้ามถวาย ๗
- ๑๓๗ มุลพลำทศภัคร์เจ้า ปางตาล
 สามกษัตริย์เสวยไชยขน ผ่องแผ้ว
 คำวิหราชการราญ อรินราช
 กำเรียวไทยแกลว่ กล่าอย่างอวคหาญ ๗
- ๑๓๘ นางร่ำรำสรวิน้อย เรียงราย
 รับระบำรำกรวย กรดพอน
 บำเรอบทเรศถวาย สามกษัตริย์ ท่านนา
 เมียงม่ายชายตาคั่น ต่อให้ไหลหลง ๗
- ๑๓๙ ปางตาลมารมาตย์พร้อม ไทยคัย กันนา
 วางเอกสรารับ คืบเกล้า
 เมามัวทว่ทงทพ อวคหา
 อมาตย์ลงกาแย้ม ยั่วให้ใจเหิม ๗
- ๑๔๐ ปางตาลมารไพรข่า ขัณ
 เหล้าเค็มเต็มเมามัน โกรธเกรี้ยว
 ทำเพลงครกเครงครน ลูกโลก
 หักท่วยลวยซามเคียว อวคไ้โวหาร ๗

๑๕๑ ท้าวสหัสเคชะเจ้า	กมณัฏฐ์
ทรงรณางำนำ	นั่งน้อม
ราชสหัสสยพัน	พารศ เร็วๆ
ปวงหมู่พลมารห้อม	ให้ซ้ายแข่งขวา ฯ
๑๕๒ โยธพลทัฬห้าว	ปางกาล
ซเรศเสอัสหยาน	รุกวัน
นิมิตรบิครปมาร	หลายหมู่
เสียงโห่โกลาหลัน	เล่นกำวักนไหว ฯ
๑๕๓ มุลพลอัสเรศเรือง	เคชะ
ทรงหอกสกัดโลหะ	ชักหัว
วิบรพระราชพาหนะ	นำเสด็จ
สมเด็จเชษฐาทั่ว	อิราชเจ้าจอมมาร ฯ
๑๕๔ พลมารทัฬหน้ำหมู่	มุลพลำ
โตเตียบกำยำกำ	บุก
ซึ่โตตะกวนำ	พลพวก มาๆ
นับโกฏินัยแสนอ	การกล้ำกลางสมร ฯ
๑๕๕ พระรามสามโลกย์ล้ำ	ฤาถบ
ทรงรดเทียมสินธพ	แผ่นฉ้าย
ไถ่ฤกษ์เล็กพลรบ	เร็วเร่ง มานา
ออกจากพลับพลาย้าย	ยกพันพานร ฯ

- ๑๔๖ นานาเนกพ้อง พลลึง
 ช้แกระแสะเสื่อสิงห์ แรคข้าง
 ช้โตมหิงษ์กะทิง ถกเถอน
 กวักแกว่งขาวคว้าง วังข้างสับสน ฯ
- ๑๔๗ มุลพลาพระลักษณเข้า โหมจี้ กันนา
 เปลี่ยนท่าเปลี่ยนทรี ยะหยิ่ง
 ค่างมุงค่างหมายขยับ ผลาญชีพ
 พระยายักษ์ไค้ทึ้ง หอกให้สังหาร ฯ
- ๑๔๘ ถูกขงพระลักษณล้ม ชวนลง
 ของควบรององค์ โอยไว้
 หวนมากร่ายมนต์ตรง แผลเข้า
 หอกหลกพระลักษณไค้ สติพนสมประคิ ฯ
- ๑๔๙ นื่องพระหริรักษ์เรอ รณรงค์
 เขี้ยบบ่าวายบุตรองค์ เขกอ้าง
 จัศรพาสายทรง แผลงผาก มาฤา
 นฤนาทเสียงเพียงมล้าง โลกย์ด้วยเคศา ฯ
- ๑๕๐ ครไชยไถ่ล้างเหล่า พลมาร
 ม้ารถคชสารลาญ แผลกหล่ม
 มุลพลาอหังหาญ หาโทษ
 ศรัคักขบกดลัม พินาศกลิ้งกลางคืน ฯ

๑๕๑ หนุ่มา ^๑ นำเล ^๑ ห ^๑ ล ^๑ อ ^๑	ลวง ^๑ ย ^๑ ก ^๑ ษ ^๑
ไ ^๑ ก ^๑ ะ ^๑ บ ^๑ อ ^๑ ง ^๑ เพ ^๑ ช ^๑ ร ^๑ ห ^๑ ก ^๑	ค ^๑ ว ^๑ าง ^๑ ท ^๑ ง ^๑
โ ^๑ ม ^๑ ถ ^๑ บ ^๑ อ ^๑ ส ^๑ ร ^๑ ค ^๑ ก ^๑	ค ^๑ กร ^๑ ถ ^๑ ล ^๑ ง ^๑ แ ^๑ ช ^๑
ฝ ^๑ ง ^๑ น ^๑ า ^๑ ว ^๑ น ^๑ ก ^๑ ส ^๑ น ^๑ ม ^๑ ก ^๑ ล ^๑ ง ^๑	เก ^๑ ล ^๑ อ ^๑ น ^๑ ล ^๑ ม ^๑ ล ^๑ าง ^๑ ห ^๑ น ^๑ ๒
๑๕๒ วา ^๑ ย ^๑ บ ^๑ ท ^๑ ร ^๑ อ ^๑ ง ^๑ า ^๑ ร ^๑ เ ^๑ ช ^๑ อ ^๑	ชา ^๑ ญ ^๑ ช ^๑ น ^๑ ะ
เ ^๑ า ^๑ จ ^๑ บ ^๑ ห ^๑ ล ^๑ เ ^๑ ช ^๑ ะ	เ ^๑ ห ^๑ ย ^๑ บ ^๑ ว ^๑ ไ ^๑
ช ^๑ ก ^๑ ท ^๑ ว ^๑ ท ^๑ อ ^๑ ระ	พ ^๑ น ^๑ ฟ ^๑ า ^๑ ค ^๑
ท ^๑ ก ^๑ เ ^๑ ษ ^๑ ท ^๑ ก ^๑ ร ^๑ ไ ^๑ ห ^๑	พ ^๑ ิน ^๑ า ^๑ ศ ^๑ ด ^๑ ว ^๑ ย ^๑ เ ^๑ ช ^๑ า ๒
๑๕๓ แ ^๑ ด ^๑ ล ^๑ ง ^๑ ค ^๑ ว ^๑ า ^๑ ม ^๑ ร ^๑ า ^๑ ม ^๑ ร ^๑ า ^๑ ค ^๑ ไ ^๑ ห ^๑	เท ^๑ พ ^๑
บ ^๑ ิ ^๑ น ^๑ ร ^๑ ด ^๑ ร ^๑ ิ ^๑ ม ^๑ ว ^๑ า ^๑	ฝ ^๑ ง ^๑ น ^๑ า
ม ^๑ ง ^๑ ก ^๑ ฎ ^๑ ล ^๑ ิ ^๑ บ ^๑ แ ^๑ ป ^๑ ด ^๑ ก ^๑ ระ ^๑ บ ^๑	น ^๑ บ ^๑ ย ^๑ า ^๑ ท ^๑ พ ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ น ^๑ า
พ ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ ป ^๑ ฤ ^๑ ก ^๑ ษ ^๑ า ^๑ ท ^๑ พ ^๑ ช ^๑ า ^๑	ร ^๑ เ ^๑ ง ^๑ ไ ^๑ ห ^๑ เ ^๑ ็ ^๑ ร ^๑ ิ ^๑ บ ^๑ ม ^๑ พ ^๑ ล ๒
๑๕๔ ล ^๑ ิ ^๑ บ ^๑ แ ^๑ ป ^๑ ด ^๑ ม ^๑ ง ^๑ ก ^๑ ฎ ^๑ เ ^๑ า ^๑	จ ^๑ ก ^๑ ร ^๑ ภา ^๑ พ ^๑ เ ^๑ ช ^๑ ย ^๑
ว ^๑ ิ ^๑ ม ^๑ ฟ ^๑ า ^๑ ค ^๑ ฝ ^๑ ง ^๑ น ^๑ ท ^๑	ห ^๑ ย ^๑ ค ^๑ ย ^๑ ง ^๑
พ ^๑ ร ^๑ ะ ^๑ ท ^๑ ร ^๑ ั ^๑ ส ^๑ ป ^๑ ฤ ^๑ ก ^๑ ษ ^๑ า ^๑ ม ^๑	มา ^๑ โน ^๑ ช ^๑ ส ^๑ ัง ^๑ ฤ ^๑ า ^๑
ห ^๑ า ^๑ ท ^๑ ไ ^๑ ช ^๑ ย ^๑ ภ ^๑ ม ^๑ ิ ^๑ ค ^๑ ง ^๑	ท ^๑ พ ^๑ ล ^๑ ั ^๑ ค ^๑ ย ^๑ ก ^๑ ร ๒

พระบรมรูปทรงฉาย, พร้อมด้วยพระราชโอรสและพระราชนัดดา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓^๔

โคลงตำานการปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน

ศาลาราย ๑๖ หลัง

ศาลาราย ที่ ๑

- ๑ พนักงานการสร้างเสร็จ ศาลา นัฎา
ชนช่อพรหมรักษา สฤยคไต้
ทหาวในฝ่ายฟากขวา แหวงแท้
โดยเสด็จสมเด็จไท้ อีราชคัวปฤษฎางค์ ฯ
- ๑ นิบาตประกาศเรื่องอ้าง เอกา ก่อนเขย
ครันครบนพคิงษา สอบบวัน
ล้ำสงฆ์ซึ่งรนา นิบายยศ พระฤา
อาวาคเชศวันล้วน ลิขิตสันถนประถม ฯ
- ๑ นายนกมหากเล็กไต้ ทก้า กับแซ
สงฆ์ฝ่ายนายจ่าน่า หน่งผู้
ใบฎีกาเชตุพนประจำ ใจไต้
ฝักชอขบรอยเรองรู้ ร้างพลั้งสั่งแปลง ฯ
- กรมหมื่นนชิตชินโรส

ศาลาราย ที่ ๒

- ๑ เสนอนามทำนุกู้ พนักงาน
ชอกพระฤไทยสदान ธุ
พลพนพวกทหาวหาญ แหนแท้ หลังแซ
หนประกัษทักษิณชี่ ชออ้างเปนเฉลอม ฯ

๑ นิบาตนี้หนึ่งสี่
โทที่ชี้ข้างระจิตร
เอกนัฏคทาพิศ
มหาอาคธาวาศให้
โสภิต ภาพนา
จำไว้
หลายเรื่อง เรียงแซ
แห่งก้านการเขียน ฯ

๑ นายนกกำกับด้วย
หนึ่งสมุทเทพแก้ว
ผดุงเคอมเพ่อมไค
แปลงเปลี่ยนเขียนซ่อมให้
คึก ชั่วนา
วาคไค
ชายคำ มือนา
ห่อนเว้นเป็นธรรม ฯ
กรมหมื่นนชิคชโนรส

ศาลาราย ที่ ๓

๑ แสกกนามผู้เสร์สร้าง
หลวงซอราชโยธา
ทหารในฝ่ายเฉวยงคา
โดยเสกตั้งตำแหน่ง
ศาลา นัฏ
เทพน
รกับแท้
ซอไว้เป็นเกลอม ฯ

๑ นายปรีการาชไค
ถวนถนาททำ
สมุทพระศรีธรรม
เกลอมพระเกษรคิกอบก
คกำ กับเฮย
ทัวผู้
มนักรว การแซ
ก่อเกอการขุญ ฯ

- ๑ สำนัสมุคฺคเลขสร้อย โสภณ ภาพนา
 เอกนิบาตสนธิ สืบไว้
 กิ่งขนวนิยายยล อย่างเยี่ยง พระฤา
 สนของพระศรีทศาไท้ ธิเรศเจ้าจอมกรุ ๗
- ๑ สำนัสมุคฺคเลขสร้อย แห้งจัก มาฤา
 ราชคฤห์เคียววิวิค ปากน้ำ
 หงษ์กลางช่างสนทก ทกรป
 วจิตรเล่ห์นฤมิตรล้า เลอศัลยณลายระยา ๗

พระอิศวรสมุคฺค

ศาลาราย ที่ ๔

- ๑ สมญาข้าบาทผู้ ฤทธิ ทำแซ
 พรหมสุรินทรผู้ หักถักแกลว
 หุ้มแพรหนิงนามปวิ การาช นั้นฤา
 ผิวตรวจจนตรายแล้ว ลุไ้โดยหวัง ๗
- ๑ สำนัสมุคฺคเลขสร้อย นลาคเขียน
 ราชบุรณะสะเกษเพียร พิริยลัน
 อารามอมรินทร์เวียน รยายแบบ
 รวงเรขรนาพัน ภาพเพียงพิศณกรรม ๗

๑ ในเอกนิบาตของ รรนา
สามสิบสามสังขยา ทบเท่า
ทุกระอิกหกชา ฎกถ้วน
สรีครบสามสิบเก้า ชาติแล้วเลขา ฯ

๑ ถานาวันรัฏฐ์ รวยกิจ
พุทธบาทบวรพิศ ช่วยพร้อง
ขวยสัถเณคิก ทักคำ คั้นแซ
ผลของคณะอิราชก้อง เกียรติไว้ในสยาม ฯ

พระรัตนมณี

ศาลารายที่ ๕

๑ ศาลาคำรบห้า เจ้ากรม
พระอภัยสุนทรรมย์ เร่งเร้า
นายค้ำแรงงานรคม โดยถ้วน
นายราชจำนงเข้า คู่ด้วยคุณการ ฯ

๑ ช่างเขียนภิกษุทั้ง เปนักก กองเฮย
วัชระสงครามยก เรืองไว้
นพทิงษชาฎก ทวีโยค
สุนทรโมสิตไธ้ ท่านผู้ตรวจตรา ฯ

พระอมรโมฬี

ศาลารายที่ ๖

- ๑ คำรวใหญ่ฝ่ายซ้าย บรรจง
พระอินทรรักษาองค์ เอกอ้าง
หุ้มแพรราชจำนง กำกับ บูแซ
แล้วเสร็จสำเร็จสร้าง สืบไว้เป็นเคลอม ฯ
- ๑ ภิภษช่างวิจิตรล้ำ เลขา
ระฆังประทุมคงคา จักให้
วัดสามพระยามา รวมช่วย เขียนแซ
ทุกะนิยาศสามสืบได้ กับแก่นิทาน ฯ
- ๑ พระสมุห์หันเจ้า ขาญชี
วัดเชตุพนมโหสิ ช่อให้
ผู้กำกับทฤษฏี เนิองนิจ การแซ
คุณเสร็จสำเร็จไว้ สรรพสันตงดงาม ฯ
- สมเด็จพระสังฆราช ก่อน

ศาลารายที่ ๗

- ๑ คำรวในใหญ่เข้า มื้อขุ่น
เป็นแผนกการกัน เกียรคว้าน
หวั่งเสร็จสฤษฏีกัน ทุกสิ่ง แลพ่อ
ทรงจกทรงแรงค้ำัน ซอยด้วยการกล ฯ

๑ ผู้คนายกวังสมุห^๑ เวรฤทธิ^๑
 แนนิยายนิมมลิต^๑ ชอบช^๑
 จำนำประจำกิจ^๑ การวาก^๑ เขียนนา^๑
 ตามขทตามขาทก^๑ เก่าให้เห็นจริง ๗
 ๑ ราชสิทธิสามรย^๑ ห้า จักรวรรดิ^๑ วัคแซ^๑
 อีกหนึ่งโมฬีชิต^๑ ช่างไค^๑
 เก้ารูปรวรวมจัก^๑ แงวาก^๑ เขียนนา^๑
 ชาฎกณกิจ^๑ ไว้^๑ เพิ่มพูนหวังผล ๗
 ๑ ทกะโสฬศ^๑ แจ^๑ ชาฎก^๑
 ยัสติกะ^๑ ยก^๑ เพิ่มเข้า^๑
 คาลาส^๑ ห้องทก^๑ ทังพระ^๑ รบียงนา^๑
 กำหนดพอ^๑ เก้า^๑ ท้องเห็นงาม ๗
 ๑ ถานา^๑ ตำแหน่งไว้^๑ เวงงาน^๑ นฤ^๑
 สม^๑ หพระ^๑ ศรัวิสุทธิชา^๑ ณ^๑ เชียว^๑
 รักรักษ์^๑ วิทยาลัย^๑ น^๑ จิตรช่าง^๑ เขียนนา^๑
 สมอง^๑ พระ^๑ คุณ^๑ คัง^๑ ส^๑ สืบ^๑ พากิน^๑ ชม ๗
 พระ^๑ ศรัวิสุทธิ^๑ วงศ์^๑

ศาลารายที่ ๘

มี^๑ กบ^๑ ท^๑ ไม่^๑ ท^๑ ร^๑าย^๑ ผู้^๑ ไ^๑ด^๑ แ^๑ง^๑ ไม่^๑ ท^๑ ร^๑าย^๑ ค^๑ัน^๑ณ^๑บ^๑ัช^๑ชา^๑ค^๑ คง^๑เหล^๑อ^๑บ^๑ท^๑
 ทำ^๑ย^๑บ^๑ท^๑เก^๑ย^๑ว^๑ ไป^๑ส^๑อบ^๑ที่^๑จ^๑าร^๑ก^๑ก็^๑ไม่^๑พ^๑ย

๑ ทิกระกิ่งยสัน	สทชบ นิบาตแฮ
จตุกระคณนนานพ	เพิ่มเข้า
ค่านานชกัศภพ	แสงโพธิ์ พระเชย
สามสยชิกเคษเก้า	กอบถวันควรบถ ๗

ศาลารายที่ ๕

๑ โพธิ์เรียงเรือกิ่งคู้	เคียงขวา
หลวงช้ออภัยเสนา	หนึ่งไค
กอบกิก่อศาลา	ลแหล่ง นัฎา
โคยทั้งบรรหารไค	ถันนเนาว์สด่าน ๗
๑ มหากเล็กนายคังสมุห์	กำกับ การนา
หนึ่งพระใบฎิกานัน	อีกผู้
มหาแทงวัตรฌังวัย	งานวาค เคียวนา
ชาญชัตจักเจเนลู้	เสร็จไค ไกรเสมอ ๗
๑ ฌกัษยพ่งเพ่อแจ้ง	จตุกระ นิบาตฎา
สมโพธิ์สมภารพระ	แต่ก
กฤษฏาธิการะ	กัศลล้า สมนา
เผยออย่างว่างรูปชี่	เรืองแจ้งแดงคุณ ๗

กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ศาลาบายที่ ๑๐

๑ ทศสถานการสร้างเสร็จ โดยทรง
 หลวงซื้อทรงวิไชย เชื้อวกลัว
 เกณฑ์หัตถ์อย่างฝรั่งยง ยทอฝ้าย ขวาทา
 ตำแหน่งวังหน้าหน้า ทนพนังงาน ฯ

๑ สุนทรโฆสิตผู้ กำกับ
 นามพระครูบั้งคัย ช่างใจ
 นายกรมมหาดเล็กนัย ห้างช่วย เคือนนา
 การวาทราชกิจให้ เร่งแล้วฤาเหลือ ฯ

๑ เบญจทุกพัน ไพจิตร ภาพนา
 ปัญญะปัญญาทิศ เพื่องไว้
 นิเทศนิทานอดีต กังยะ เสรีพ่อ
 วัชชนะสงครามไต้ วาททั้งหลังเฉลียง ฯ
 กรมหมื่นนิตติโนรส

ศาลาบายที่ ๑๑

๑ เอกาทศถิ่นสร้าง เสรีสถาน นั้แซ
 หลวงพิไชยชำนาญ คักหัว
 เกณฑ์หัตถ์วรวิการ เกณฑ์ชาติ เข้านา
 โดยคักกิปรัชส์คำท้าว แต่งตั้งแต่เพรง ฯ

๑ สุ่มห้อยนายกังคู้ คงจัก เคอมพ้อ
 ฆ่าช่างสงฆ์สามัค มอให้
 โมฬีโลกย์จักรวรรคิ ราชสีทอ ไล่นา
 รงงสฤษดิ์จิตรกรรมไว้ ประกาศหล้าแหล่งเฉลิม ฯ

๑ ชักกระปี่ลีสัน สุกข นิบาตฤ
 สัตตะเคอมต่อครบ ลีบเก้า
 คึงมลิยเคษณพ นิยเนื่อง ฐึแซ
 แสคงพระเกียรคิพระเจ้า แจกฟ้าดินชม ฯ
 กรมหมนนุชิตชิโนรส

ศาลาบายที่ ๑๒

๑ นายพลนำพวกสร้าง คาลเสถียร
 สถิตยทหลวงมณเฑียร เทพเจ้า
 กรมวังขรรพาทิหาร หนแห่ง ขวานา
 โดยกฤติกาโปรกเกล้า ก่อก่อการถวาย ฯ

๑ สับคสองอัฐลีสบแจ้ง แงจก หมายแซ
 นพลีสองกัษค ลีบห้า
 สงฆ์มหาธาตุจิตร เรขรอบ คาลแซ
 เฉลอมพระยศยืนข้า ชั่วม้วยเมรุไกร ฯ

๑ พระสมุห์ศรีชัยชอก	ยังคับ
แจกช่างวิจิตรรับ	จวบแล้ว
นายนกกำกับกับ	พระสมุห์ ทั่วยแซ
ทุกที่วายแคล้ว	คณาณเวณวายเพียร ฯ

พระญาณปริยัติ

ศาลารายที่ ๑๓

๑ ที่สืบสามนามผู้ซึ่ง	สถุกิศา ลาฤา
คือปลัดจางวางขวา	ท่านไฉ่
หลวงพิไชยสวเขตขปรา	กฏยศ เขาแซ
เกณฑ์หัตถ์วงน่าไว้	ช่ออ้างต่างตน ฯ
๑ สุนทรโณสถิตไค้	บัญญัติ พระครูฤา
คู่สวดศุภครววจิต	แจกห้อง
ปรีการาชคฤหัตถ์	กำกับ อิกเฮย
ชีช่างเซตพนค้อง	วาคสันถนฐาน ฯ
๑ เถการสะนพทั้ง	หนึ่งทศ นิบาตเฮย
ทวาทสไทรวิธหมก	ควยเข้า
กิงษาสรูปรา	นาเรอง รั้แซ
ประกาศกุศลผ่านแผ้ว	แผ่นพันอุยททยา ฯ

กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ศตารายที่ ๑๔

- ๑ เชื้อนเพ็ชรพระเกือกกอบ กิจการ
 ล้อมราชขรรค์สถาน ถิ่นให้
 งามวางปลัดขาน ชนาคักก็ สมนา
 นัยสียสี่ให้ แห้งท้านฐานท่า ฯ
- ๑ นายปรีดาวิชาไค์ งดงาม วาตฤ
 มหาทเล็กรังนำชาญ ช่างรู้
 ราชบุตรพระพุทธรูป บังคับ สงฆ์
 เติมนคัททภักพผู้ ฝึกเพียรเขียนแปลง ฯ
- ๑ สียสามปณิกะด้วย กิ่งมะ สามฤ
 สียสี่สตีประ กอบถวน
 อำรินทร์ราชบุตร สเกยช่าง ชีนา
 สามสียชาติวากถวน เลอศเพิงพิศวง ฯ
- กรรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ศตารายที่ ๑๕

- ๑ สียห้าที่ทักข ทำคาม เกณฑ์เฮย
 เกณฑ์ทักขางวาม ช่อรู้
 อกัยสรเพลิงนาม พระยาหนึ่ง นาพ่อ
 รวงเว่อมศาลากู้ ก่อสร้างสียผล ฯ

๑ ช่างส่งผงงวากลวัน ราชบุรณะ วัฑฒ
 เกณฑ์อิทธิอมรินทร์ เกษเข้า
 กำกับกิจฝ่ายพระ พระพท ขาลนา
 นายกลั่นมหาคเล็กเฝ้า อยู่ด้วยช่วยการ ฯ

๑ กิ่งมะจันทาพิสดวัน ทวาทศ เรืองฤ
 ษัฏญาคสัฏฐิธิดา อิกห้า
 อัสติสคิทธิก นิบาตเจ็ก เทยมเฮย
 สักพิสคิถ่วงหน้า เพ้อมเข้าสามพอ ฯ
 กรมหมื่นนิตติโนรส

ศาลาบายที่ ๑๖

๑ แดงนามหม่อมเจ้าหุ่น วังหลัง
 สืบซ่อมศาลารัง เราชสร้าง
 โสพนัยโดยจง หะเรียม เรียงฤ
 ถล่องพระเกษเจ้าข้าง เฝือกเฝ้าแผ่นไผท ฯ

๑ นายน้อยมหาคเล็กผู้ ขตรพระยา ธิเบศร์ฤ
 คุมช่างร่างรจนา ทิวทั้ง
 พระสมุหเชื้อเคิมมหา จันอิก องค์เฮย
 ประจำบริษัณทัง แต่งให้ติเคียน ฯ

- ๑ ทศชาติวาทภาพถ้วน ทศชา ฏกแซ
 ช้างประทมคงคา คบให้
 บ้างลำภูมัยสามพระยา ระฆังอีก วัชเอย
 ครอบครองห้าวร้อยได้ เคียวห้ำสียแสงทอง ฯ
- ๑ พระครูลงเครื่องคุ้ม คัมภีร์
 นามอคมสังวร ช่อคัง
 ทกทกถนจร ใจใส
 สัทธาวิชาพรการทั้ง ทิวสนสงฆ์เขียน ฯ
- ๑ วินัยธรฝ่ายวัดไว้ เป็นภาร
 ร่างเทียบทุกตำนาน มากนั้น
 นายกิมหากเลื่องงาน ไตรตรอง รวยแซ
 รอยแห่งศาลาชั้น นอกชั้นในวาย ฯ
- ๑ อาลักษณ์ฉลาควากด้วย ดาแรง จักนา
 ภาพยดักไคแปลง เปลี่ยนให้
 นิพนธ์ภักดีแสงทอง นามหม่น หน่งเอย
 องค์อภิศวรไฉ ช่วยสิ้นสยสสถาน ฯ
- ๑ พระบำเรอราชผู้ แพทยา บึงฤ
 รัวขบรัรักษา โรคพัน
 บรรหารพนักงานหา โอสถ ประสิทธิ์เอย
 จำหลักภักดีณผาพน แผ่นไฉ่ทานหลัง ฯ
- กรรมหม่นนุชิตชีโนรส

ศาลาน้ำพระเจดีย์ใหญ่ ๒ หลัง

- ๑ แดงผู้รงสฤษดิ์สร้าง ศาลา นั้นๆ
 ดำรงกรมใหญ่ขวา ท่านใช้
 หมั่นชื้อไชยา ภรณ์ปลัด กรมแซ
 ไทยราชบรรหารให้ แจกจ่ายการเกณฑ์ ฯ
- ๑ สามพระยารวมอีกทั้ง ปทุมคง คาแซ
 สามวิจิตรข้างสงฆ์ ส่งให้
 นายท้วงสมุห์หนองค หนึ่งควบ คุมนา
 การวาทอาเสด็จไท่ ถ้วนด้วยคงถวิล ฯ
- ๑ สิบสองเสวเลขล้น ชาฎก นิทานเฮย
 แผนนวกนักรูปหก สิบผู้
 ทวาทศพรพิศมัยก อย่างยักษ์ ยลพ่อ
 สืบพรรณโรครู้ ยศชนเคียวแสง ฯ
- ๑ ผู้ประสมรูปหนึ่งนั้น แนะฉยับ
 แขนบรูปชัลดกนัย หนึ่งใช้
 วิถีบังคับ ขานเรือ
 จารึกผาแผ่นไว้ อ่านแจ้งทุกอัน ฯ
- ๑ ไชยภรณ์ผู้พันก งานการ เกณฑ์เฮย
 เกณฑ์อีกศาลาสถาน ถิ่น
 ยลแจ้งแห่งศกสาร เสวภาพ พจน
 ปรางกุยศเชิดชื้อ ชื้อไว้เป็นเฉลิม ฯ

๑ นายคังสมุห์เพอผู้ กำกับ
 ช่างวัดกลางจับ วาดข้าง
 เกรววัดหงษ์รับ ร่มร่าง รคมแซ
 ราชกิจจิตรกรรมสร้าง เสริ่งได้โดยประสงค์ ฯ

๑ ชาฎกนิทานะถวัน ทวาทศ เรืองฤ
 อิกรูปแม่ชอระ เวชไว้
 กุมารก็มีหมก หมายโรค
 สิ่งละสิบสี่ให้ แพทย์รักษา ฯ

๑ สิบสองละของบอกเบื่อง แขนคร
 แลตงรูปเรือกวาท ทัวทั้ง
 จิตรวาศภาพ หลายหลาก
 คนต่างวางบักทั้ง แต่งเส้นส่งแสง ฯ
 กรมหมื่นนุชิตชิโนรส

ต่อไปนี้ไม่ทราบนามผู้แต่ง เห็นจะเป็นกรมหมื่นนุชิต
 คือกรมสมเด็จพระปรมานุชิตทรงทั้งหมด

พระวิหารทิศตะวันออก

๑ ประภูมานากเนอหมก มลทิน
 เถลิงวิหารปราจิณ ทิศท้าว
 เกอมสถิตยวัดเขาอินทร์ สวรรคโลกย์
 เชอญประเวศเวียงท้าว ทานไว้เป็นเฉลิม ฯ

๑ ถวายนามพระเจ้าไตรส ไหม้หา โพธิ์แซ
มีพุ่มโพธิ์พุกษา กอบกั๊ง
การช่อมชั่งเลขา ผนังรอบ นันฤฯ
รตมข้างวงงนำทั้ง ทิวสนสองกรม ฯ

๑ เขียนในมหาภิเนษกัน จนมาร วิไชยแซ
ญาณสืบ ๆ อศุภสถาน มชท่าย
สัจจารศทศพลญาณ ใหญ่หนึ่ง เนนา
โลกนารณามห่อนยาย อยู่แต่แต่เพรง ฯ

๑ หลวงราชานุรักษ์เจ้า กรมกระทำ วิหารแซ
ของครักษ์ขรรค์วงศา อิกทั้ง
ชาญญุเขตร์ผู้กำ กบที่ หลวงเซย
มหากเล็กวงงนำทั้ง แต่งให้ต้งาน ฯ

พระวิหารทิศใต้

๑ ศุโขไทยธรรมราชผู้ นามจีน ราชฤฯ
สถิตยวิหารทักษิณ มชหน้า
ธรรมจักรแจกพรหมินทร์ หม่นภพ ผองเซย
เบญจพิศม์หัทธ อยู่เฝ้าสกับแสงตง ฯ

๑ ข้างวาคมมหากเล็กถ้วน นลลักษ์ณ ภาพพ่อ
ปฐมแต่เทศน์ธรรมจักร จวยเท้า
จีนธาตุท่านทำลัก ลาญล่อง แล้วเซย
บรรลพพระสาสน์เจ้า ขวยห้าพันประมวญ ฯ

- ๑ มุขหลังวังรักรัษเฏม ฎีกาพา หุงแซ
 แปะยบทรจนาปรา กฏไว้
 โดยอรรณจินกตา อรรเมศ
 แสคงปราชญ์นรชาติไต้ เรืองรัศยูรเขียน ฯ
- ๑ หลวงกรรรมยาทวเจ้า กรมงาน เกณฑ์ฎา
 ราชรักรัษเฏมขาววิหาร ช่อมสร้าง
 จำจิตรนกุลการ กำกับ อิกเขย
 กรมมหาตราช่วงช้าง ชอคงสองคน ฯ

พระวิหารทิศตะวันตก

- ๑ ชินศรีชอชพระ นาคปรก
 สदानสถิตย์ทิศตก ท่านไว้
 จิกแมกแจกกึงปก ปานฉัตร เกลอมแซ
 เกิมศุโขไทยให้ ชยรังหอบเหม ฯ
- ๑ ช่างเขียนกรมซ้ายช่อม พินณัง ในนา
 เกษชาตประกาศเรอกรัง เวชล้วน
 งานรบายฝ่ายมุขหลัง แลเลิศ แล้วพ่อ
 พุทธอบทปราคฏวัน แห่งห้าดินเสด็จร ฯ
- ๑ พนักงานวิหารสร้างช่อม เสรีจวิล ราชฎา
 หลวงพิทักษ์นรินทร์ หนึ่งผู้
 ฆลของบาทบวรวังยิน ยศเลออง แลพ่อ
 ของครักษ์ครหนักนามรู้ ทเจ้ากรมเลอียง ฯ

๑ จำพวกมหาเล็กได้	กำกั
การทุกสิ่งเสร็จสรรพ	สืบสร้าง
โองการท่านยังค้ำ	คุมช่าง ผลิตนา
คงแต่ค้ำมล้าง	ชั่วใช้ใหม่เขียน ฯ

พระวิหารทิศเหนือ

๑ ไฟहारอรุณค้ำพระ	ปลา ไลยนา
เนานั่งเนนค้ำ	บาทห้อย
กุญชรเชือกค้ำ	ธาวะ แลฤ
รูปหนึ่งพานรน้อย	เทอดผ่องวงววย ฯ
๑ ช่างผลิตผลาเลือกกลั่น	กรมชวา
ผนังรอบวังรนา	เรืองล้วน
ไทรภูมิภพรา	กฏทั่ว แลฤ
มีอาคนเมรุมาศถ้วน	ถแททกพรณ ฯ
๑ มขทำยรบายภาพเพียง	พิศวง
ไทรรัตนเรืององค์ผจง	แจกแจ้ง
ละสิ่งละองค์ทรง	สันโคษฐ์
เสลขสละปลิโพธแล้ง	เกลศล้วนอรหันต์ ฯ
๑ หลวงราชเสวกให้	ฐาปนา
เจ้าหมู่ซ้ายเสวกา	มาตย์รู้
มหาเล็กขรรค์วงมา	กำกั
หลวงเสน่หรรษาผู้	หนึ่งได้ค้ำเขียน ฯ

พระระเบียงล้อมพระสถูป

- ๑ สถูปสามงามระเบียงล้อม พระระเบียง
 ทรายรูปพระยืนเรียง รอยคั้ง
 ตะฐานละสามเคียง ขนายนัย อเนกนา
 ร้อยกับสามสิบทั้ง เศษห้าองค์ประมวญ ฯ
- ๑ ช่างส่งคั้งถวันแปด กับสิบ สามนา
 เขียนเรือกฐินยกฉยับ แห่ห้อม
 ถานาซึ่งยังคัย การวาค นั้นแซ
 หักรูปรายอยู่พร้อม ทัวค้ำงานประจำ ฯ
- ๑ สมุห์จันสมุห์เพือกควย ใบฎีกา หนึ่งเฮย
 ในพระเชตะวันอา วาคไว้
 สมุห์ศรีสถิตยมหา ชาติอุก องค์ฤา
 ราชบุตรณพทบาลให้ อยู่หามาประชุม ฯ
- ๑ ช่างชัยสยสร้าง ฐานองค์ พระนา
 กำกับกิจฝ่ายสงฆ์ พวกนั้น
 วินัยจรวัตรมั่งคั่ง คมควย อยู่เฮย
 เกดท่ากะพระช่างบน ำยถวันควรเสมอ ฯ
- ๑ ล้อมวังทั้งซ้ายฝ่าย ขวาประจำ งานฤา
 ระเบียงรอบกอบกิจกระทำ แยกย้าย
 หลวงพิพิธหนึ่ง ไทยกำ แหน่งที่ ขวานา
 หลวงชนะพลชั้นซ้าย แบ่งค้ำการระเบียง ฯ

๑ นายน้อยนายท้วงคู้	คุมงาน
มหาดเล็กกำกับการ	กวาดแล้ว
ขเว้นทิวาวาร	วายหมั้น
ผลัดเปลี่ยนเวียนเทร่แตรว	ตรวจตรงตรวจตรา ฯ

พระปรารภบรรจุธาตุสมเด็จพระวันรัต^๑

๑ สดุดีเสถียรธาตุไท	ธิเบศร์ สงฆ์แซ
วันรัตเจ้าจอมชี่	ชื้ออช้าง
ปรากฏเกียรติคุณ	เสนอลอภย์ ไว้อย
ของคอกศิครสร้าง	สี่ยหล้าแหล่งเฉลิม ฯ
๑ จวบจุลศักราชถ้วน	พันพิศ ส้าเฮย
ฉันทพิฤติศตารฤกส	เศษไต้
กรรทิกมาศอศสังวัณร	กาพย์กษย์ ปางพ่อ
พจนสิทธฤกสไต้	ธาตุตั้งสถูปสถาน ฯ

ตำหนักกรมสมเด็จพระปรมาณูชิต

๑ กุฎีตึกเจ้า	จอมถวัลย์ ราชฤา
รเวขรงงสฤกสสรพ	ทั่วทั้ง
ราชูปถัมภ์อวยวรค์	ทานท่าน ถวายนา
กรมมุขิตสถิตยวัง	ผนวชสร้างสี่ยกศล ฯ

๑ พระปรารภนี้อยู่ในบริเวณตำหนัก.

๑ เป็นต้นชินบุตรถ้วน ทวยบรร พชิตฤ
 เพ็ญพรตพรหมวรย์ ราชร้าง
 เกลิมแหล่งเซกวันสวรรค สุนกเทียบ ถึงเฮย
 ขาวาคไต้ไต้ฮ้าง เขียมหล้าแลเสมอ ฯ

๑ พระยาเพชรพิไชยเคศผู้ แผนเขียน
 พระยาว่ามรัตนมณฑลเชียร เทียบแก้
 เปลี่ยนแปลงแหล่งสถานเสถียร สถิตยั่ว สงฆ์นา
 แสนสนกทุกถิ่นแท้ จิราชค้องตามประสงค์ ฯ

๑ ชุมมสังขสยถ้วน ฉานา นกรมเฮย
 อิกอรรคเชษฐราชา คณะพร้อม
 สโมสรสอสาธา อิกกรณิก กั้นแฮ
 หนวiharนห้อม แห่งชั้นหลั่นเลียบง ฯ

หอไตร

๑ หอห้องไตรพิชเือง ปรียติ ขรรมนา
 สบสตรวินัยบรมรรคถ์ มั่วคู้
 นฤเบศร์เกษกรงกระษัตริย์ ริงสฤษดิ์ ไว้ฤา
 หวังพระญาณหยั่งรู้ ถ้องถ้วนธรรมขันธ ฯ

หอสดมณต์

๑ หอขี้ชมสวทชวัง	สรรพพท ษมนต์ฤา
สยาเมศร์อมรสมมุติ	ท่านสร้าง
แสนสงฆ์ชงทรงอก	คมเพศ ผนวชเอย
อวยสวัสดิ์ทิพรอ้าง	ขอพรอวยส่วยสวรรค์ ฯ

ศาลาแจกเข้าสงฆ์

๑ ศาลาแจกเข้า	ของสงฆ์
ทานวัตรพัศคณ	จ่ายให้
ละสิ่งละของคอง	ควรรลาภ ฤนา
นรนาถประสาทศฤกษ์ไว้	แห่งนี้นามเสนอ ฯ

หอเย็น

๑ หอเย็นขี้เยศสร้าง	เสว็ทรง ถวายฤา
สำหรับภิรมย์ศษสงฆ์	สร้างร้อน
จงเวญญศษเย็น	ญวนพ่าย เทอญพ้อ
เพราะพระฤทธีราชก่อน	แตกสันเค็กโกษย ฯ

ศาลาล้อมหอไตรด้านตะวันออก

๑ บุรพทิศสถิตยบอโขง	ศาลา ปฐุมฤา
หลวงชอราชโยธา	เทพเจ้า
กรมซ้ายฝ่ายอาสา	ทหารหมู่ ในแซ
รงสฤกษ์กิริผ่านเฝ้า	สั่งสร้างเสว็ประสงค์ ฯ

- ๑ นายเริงมหากเล็กทั้ง พระครุ หนึ่งนา
นามวิจิตรโฆษาคุ ท้าวณ
ชีข้างว่างฉบบ ราชเริง พันพ่อ
วิเศษระสงครามล้วน ผลแล้วโดยหวัง ฯ
- ๑ ผนังทั้งหิรัญกษัตริ ราชเริง เกียรติฤ
เทศสมรรมมวันทวปสาม หนึ่งไว้
ทรายครบรำนาม ทานพ หนึ่งเฮย
ของคือศิวเทพไท ท่านมล้างลาญสกัน ฯ
- ๑ ลกเลียงเรียงว่างกรัง ขวตาร
รอนราพลียคายาน ราชเริง
เทศheimเริ่มหิงการ ไกลกล่าว
ปางคักดำยรรพผู้ เพ่งแจ้งพงจำ ฯ
- ศาลาล้อมหอไตรด้านใต้
- ๑ ทศองสถิตยทิศด้าน ทักษิณ
เกณฑพระอโภยสุรินทร เริ่มสร้าง
พลพินภาคเฉวยงยนิ ยศออก นามนา
ตำแหน่งเจ้ากรมช้าง ทศังวังหลวง ฯ
- ๑ นายคิมหากเล็กทั้ง สมหศิริ หนึ่งเฮย
กำกัษณันคัมสม หมุน
มหาธาตุข้างวาคชี ผลทัว หลงนา
ต่อเนื่องเรื่องฤชน ชาติกว้างห่างความ ฯ

๑ ผนังใหญ่รวมเก็บรึกทั้ง แท่นนั้น ทุกแซ
 แปรชาติเป็นทศกรรฐ์ หน่อไต้
 ลักเคียนคราวบแย่งฉวลิย สิบเอ็ด บุตรเขย
 สวรรคตทศเคียรไต้ ผ่านพนลงกา ฯ

๑ เกลี้ยงหลั่นสรรพพลวัน โอฬาร
 กลสัตรีมีนิทาน สิบห้า
 บลแบบแบบบรรหาร หลายเลิศ
 ชายโคตโคตชาติข้า เชอหลั่นลงลม ฯ

ศาลาล้อมหอไตรด้านตะวันตก

๑ อโภยสุรินทร์ถันนักระ เกณฑ์กระทำ
 ซ้าอีกเป็นสองคำ แหน่งให้
 ทกทิสสถิตย์โทยล้า คับที่ สามนา
 บอกรัชมัยอัยไวั ชั่วหล้าอย่าสลาย ฯ

๑ ใบฎีกาชาวาคน กำกัย เขียนนา
 มหาเกล็กนายน้อยนัย หนึ่งสี่
 งานรขายจ่ายอันคัย จักรวรรดิ วัคเขย
 ท้ายคลาตราชสิทธิ์ไต้ ช่วยทั้งหลังรคม ฯ

๑ เขียนผนังทั้งแทคัยไต้ วิรุฬหก
 หักถ้วเหวียงสังวาลอรุค คว่างค้อง
 ทิวคู่สรภูคก ไกรลาค เหลี่ยมฤา
 ขำรคทรคทรคกัขัง ถัดหล้ากาหล ฯ

- ๑ รนอมรุจักรอ้าง อัมบาล นามนา
 เชื้อคณมามขทาน แลกเนอ
 มีคตทตสสังขาร สรวงส์
 คีวราชยาตรเชญเชื้อ ศพชนชนไศล ฯ
- ๑ ชันเณลยงคณภาพน ไพรุ
 เรืองสืบสองเหลยมก อเวศไท
 เกลดงป่างอย่างนิยายบ วรรณิก หิงเฮย
 ฝ่ายเทศวรเพศไ ขนบท้าวผดุงธรรม ฯ
- ศาลาล้อมหอไตรด้านเหนือ
- ๑ ราชโยธาเทพยชา สองศา ลาฤ
 ขตรทิศที่สปร กฏสร้าง
 นายคังมหาคเลกมา กำกับ การเฮย
 อิกพระครทนต์อ้าง ซอซคักตสังข์ ฯ
- ๑ สันทรโฆสิตไ ยศบัญญัติ
 คุมช่างชเชศวิน วากคัง
 แทไททศรจวัล รอนแทคย์
 นามปรทตทนต์ครั้ง รดท้าวเพลาสลาย ฯ
- ๑ ังองคคเณศผู้ บคว ราชฤ
 ไกยเกษไกยเกษ ซออ้าง
 กรทอกลอกคมี เพลาฉลัท แทนนา
 คักเสีรเณคัมารมล้าง ซัพสันเสอมเชญ ฯ

- ๑ ทราบพระชนกนารณไถ่ ทรงพรท
 หวังนิวัชต์เบศยศ จังไช้
 โสมศิษย์ประภูติยท จรสู เวียงแซ
 หาคู่โคไถ่ไต้ ถ้วนแคล้วคินสถาน ฯ
- ๑ จักไถ่ไต้คัคัน หาองค์ นุชเอย
 ไล่ผอบกลบฝังลง แห้งไต้
 พระไทรพฤษยาหลง เลือนที่ แลฤ
 เติมค่อค่านานไว้ อันแจ้งแห่งหา ฯ
- ๑ รบียงรบายปลายฉบยั้ง สดความ
 อาวาศศาสดาราม รบรู
 นิเทศนิทานคาม ภรรยา ภพฤ
 รามเรื่องเรื่องฤทธิผู้ เผด็จเสียนอสุรพงษ์ ฯ
- ๑ เกลี้ยงขึ้นหลั่นกล่อม ในประธาน
 เขียนเรื่องมหาสงคราม กบทั้ง
 รามัญกลั่นอาหาร หงโภชน
 วันพุมฤกเทียบตั้ง แต่งเส้นสรวงแมน ฯ
- ๑ นายสุกมหากเล็กไต้ งดงาม
 ทงศาสดาสถาน ภู
 หอไทรขี้ฏการ ทหอม
 นำทศกันพร้อม กำกับ
 เสวรัสสนสหลัง ฯ

๓๐๕

สพานน้ำ

๑ ถนนเน่อนเยอนย่านค้ำัน ลงชล
ลุ่มชท่อนท้ายบน ล่างทั้ง
ขวาซ้ายฝ่ายฟากสถล กระทำอาศน์ ไวโอย
สพานผูกลูกบวบทั้ง แแต่่งให้สังฆ์สร้ง ๗

ที่แจกแกง

๑ สุปักัดชั้เคยคั้ง ยังสถาน น้ินา
กหาปนระวันธทาน ทรพยชอ
ชนวิ้งพนังงานการ แกงแกก สงฆ์แซ
สองผลักรักเวรละมอ หนึ่งเข้าฉันเสมอ ๗

โรงกรัก

๑ โรงกรักรังรักไ้ว เปนสง ฌทานนา
ทรงอุทิศทวัชชีนพงษ์ เพื่อย้อม
จ้าวสไยสยง รัศอก เหวเฮย
พนใส่ไฟน้ำพร้อม สึงสร้างวางชั้น ๗

ทำน้ำ

๑ ทางไค้ไ้วทำน้ำ อิกสถาน หนึ่งนา
หวังเพอสงฆ์ลงสนาน สู้
ทน
ศาลาย่กลางสพาน พนัถ์
โดยออย่างสร้างแต่ก ห่อนเพียนเปลี่ยนแปดง ๗

โรงเรือ

- ๑ โรงเรือรึก้างวัก หลายวา แลฤา
 ประสาทแต่สงฆ์ไวนา เวศนั้น
 สวมสติกยชิตผังชลา ไหลเชียว
 ชานหว่างวางฝาชั้น แห่งห้องสองแถว ๗

การเปรียญ

- ๑ การเปรียญระหังแห่ง ในประธาน
 เนาวคัพภันยถวันสถาน ที่ชั้น
 มุขลกหลั่นชั้นชาน เกลี้ยงรอบ
 การใหม่ใส่เส้าชั้น นอกเรือรายเรียง ๗
- ๑ ธรรมาคันมณฑลปทั้ง ลังเค็ด
 สวกพระไตรปิฎกเสร์ ช่อมสร้าง
 พระประธานวิกเกิมเสก สติภยที่ นนา
 นำทักสิคอกกว้าง หล่อแล้วแต่เพรง ๗

- ๑ หลวงกรรภยยาทัวเจ้า กรมศก้า
 หลวงราชเสวกตำ แหน่งซ้าย
 รัชษาพระองค์กระทำ สถานเทศ นานา
 งานซ่อมพร้อมมื่อย้าย แยกเรือก่อธรรม ๗

๑ มหาเนรมิตชัยเอกอ้าง ออกนาม ช่างฤา
 ช่างสองอาราม มอให้
 ราชสีทอนะสงคราม คมควบ เขียนแฮ
 ถ้วนถ้งงานไค้ เฉกชั้นถ่านา ฯ

๑ คอสงทีกตกตัง รรนา เรืองฤา
 เรียงเรียบนิรยดา ทัวลัน
 ขยายภพครบชัยฎา อุตลัส เสรีชัย
 ยมโลกย์หมกทศถัน ถแท่ทุกอัน ฯ

๑ บรรพทิศลิขิตภาพพน หลังสพาน มุขฤา
 ร่างเรืองเประวิจารณ์ ทานไว้
 ทวาทิศวรรคพิศดาร โดยพวก เปรดแฮ
 แสงเหตุเคษบาปให้ ห่อนพ้นผลเสวย ฯ

พระอุโบสถ

๑ หัวคอกคิขสันน มีประมาณ
 นาคักพระประธาน ทานไว้
 อุโบสถซึ่งสิงสถาน สถิตยที่ นินา
 สิบรูปสาวกไหว แห่ห้อมแทนองค์ ฯ

๑ ถวายช้อรบอเกียรติก้อง กำจร
 โดยอศิศสังทร เหตุอ้าง
 พุทธเทวปฏิมากร ปรากฏ นามเขย
 องค์อมรมาสร้าง สถยก็ไว้แต่เพรง ฯ

- ๑ คอซองทุกห้องแห่ง ในประธาน
 รั้งเวชมหาราชสถาน สี่ไฉ่
 ราชทรัพย์นัยำนานญ จำหน่าย ช่างแซ
 ค้านละเจ้กระสาปน์ได้ ค่งนั้นขึ้นสอง ฯ
- ๑ ผนังชนดกลเรือสร้าง สมภาร พระนา
 มโหสถพิศการนิทาน ถัด
 ราคาค่าชนะสาร ประสาทช่าง ผลิตุเฮย
 กระสาปน์สัปก้นยัละห้อง ง่าย้างรางวัล ฯ
- ๑ ผนังกลางหว่างช่องชั้น ัญชระ ทวารฤ
 เรียบเรือเอะทะทักคะ วาคไว้
 จัก้างช่างคฤหัสถ์พระ มือเลิศ ล้วนเฮย
 กหาปนะเบญจให้ ละห้องของหลวง ฯ
- ๑ เกลาหมากเมี้ยวาค ลายเส้า สิ้นเฮย
 อย่างแบ่งกอบัวเฮา แบบไค้
 บำเหน็จเส้รจลลเผลา เสาหนึ่ง
 แปกกระสาปน์ลาวท่านให้ ช่างแต่้มทุกตน ฯ
- ๑ ใบกาลทวารวคัยคัวย มุกรร นาฤ
 เรียงเรือรรมเกียรคัยศ เลิศแล้ว
 ขานัญชระอุโสด ภาวนอก นั้นนา
 เถือกถ่องทองแกมแก้ว ผลิตักแก้วชิงดวง ฯ

๑ หลังยานบรรเจดแค้น ลายรก น่านา
 เรืองรูปตราปรากฏ ทัวทั้ง
 ราชอาณาจักรมหก เมืองออก อีกเอย
 บัญญัติทัณฑ์ต่างทั้ง ช่อไว้ ในตรา ฯ

๑ หลวงชาญญุเขศวไถ่ กำกับ เขียนเอย
 อิกชิกฎบาลสรรพ เสรีจู้
 รายงานทุกค่านับ แล้วและ บังญา
 เบ็ดเสรีจำยงผู้ หนังสือตรวจตรา ฯ

๑ ตำรวจในใหญ่ถ้วน สักรม
 จำแนกแยกกันรคม ถ้วนสร้าง
 อุโบสถรเวชสม ประสงค์ราช
 การใหม่ใดห่อนค้าง เร่งแล้วฤทลธ ฯ

หอไตร

๑ หอไตรจักรมุขแม่น ไพชยนต์ อินทร์เอย
 ยอดเยี่ยมเวหาภค เก่นฟ้า
 พังพิศิจิตรกรรมถกกล ผนังวาท ไว้แซ
 ประสาททรัพย์สินนัยหองละห้ กระสาปน้างจำยบบาย ฯ

๑ ช่างชัศฤหัตถ์ด้วย ฤทลธลาย มีอนา
 ร่างเรืองสังคายนาย นพนั้น
 ศาสดาสักการาย ชานรอบ
 เหลี่ยมสัทธิปรากฏารกัน สัทธิมทวารวาง ฯ

๑ ภายในใส่ตัวรูป	วิจิตรปราสาทแซ
ปริยัติศัสดุศาสนา	ท่านไว้
ธรรมชั้นธรรมา	แปดหมื่น
มีเศษสิ้นไท้	อิราชสร้างสืบผล ฯ

๑ ราชโยธาเทพทั้ง	เคอมนาม หลวงๆ
เกลของยกราชสงคราม	ท่านให้
รเวรแห่งหอสาม	ปีฎกซึ่ง สติชัยแซ
อีกพระอภัยสุนทรไค้	สฤษดิ์กัวยเณสอง ฯ

๑ นายท้วงมหาคเล็กไค้	กำกับ การเขย
นายสุกรายงานรับ	ตรวจถ้วน
หอพระธรรมธรรม	ทุกสิ่ง
เสาวภาคหลากลักษณล้วน	วิลาศล้ำเหลือถวิล ฯ

ในวิหารพระโลกนารถ

๑ รัตนาศุภารัตน์แก้ว	กุมารี หนึ่งๆ
เสนอธิบายบุตร	ลาภไฉ้
บุษิตเชษฐาอินทร์	เฉลาฉลัก หินเขย
บุญส่งจงสุไค้	เสร์กัวยังถวิล ฯ

๓๓๓

๑ กุมารหนึ่งพึงฉกทั้ง	ตึกฉนัง
สถิตย้อยู่ทิศเบื้องหลัง	พระไวย
คุณเสื่อสวาทิหวัง	แสวงบุตร ชายเอย
เฉลยเหตุอิเษว์ให้	สฤษดิ์สร้างแต่งผล ฯ

